...оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һэ гарана

№ 253 (13569)

1971 оной октябриин 26, вторник

Сэн 2 мүнгэн

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ Франци ошохоёо мордобо

Франциин Республикын Президент Ж. Помпиду, Франциин правительствын уряалаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежнев албанай хэрэгээр Франци ошохоёо октябриин 25-да Москваһаа мордобо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Наука ба техникын талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Кириллин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев гэгшэд нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта Франци ошолсобо.

Нүхэд В. В. Гришин, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор М. А. Яснов, А. П. Ляшко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Н. К. Байбаков, Л. В. Смирнов, СССР-эй министрнүүд А. А. Гречко, Б. П. Бугаев, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша К. У. Черненко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Телевидени ба радио-дамжуулгын талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. Г. Лапин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилэгшэ Г. С. Павлов, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, СССР-эй МИД-эй харюусалгата тушаалтад нүхэр Л. И. Брежневые Внуковска аэродром дээрэ үдэшэо.

Советскэ Союзда Франциин хэрэгүүдые саг зуураар эрхилэгшэ этигэмжэтэ нюур Ив Делаэ, Франциин посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд үдэшэгшэдэй дунда байлсаа. (ТАСС).

А. Н. КОСЫГИН КАНАДАДА

ВАНКУВЕР. (ТАСС-ай тусхай корр.). Канадын правительство СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ «Ванкувер» гэжэ отел соо обед эмхидхээ.

Советскэ Союзай правительствын толгойлогшо, тэрэнии үдэшэжэ ябалсаһан хүнүүд обедтэ байлсаба.

Правительствые сенадта түлөөлдэг удамарша П. Мартин, ниитын хүдэлмэри эрхилдэг министр А. Лейнг, Премьер-Министрэй парламентска секретарь В. Дансон ба бусад тушаалтад, Канадын худалдаа наймаанай ба олониитын түлөөлэгшэд Канадын зүгһөө байлсаа.

Ниитын хүдэлмэри эрхилдэг министр А. Лейнг Канадын правительствын, Премьер-Министр П. Э. Трюдын, канад арадай үмэнэһөө А. Н. Косыгинии амаршалба.

А. Лейнг СССР-эй правительствын ба арадай хүндэлэлдэ хундага үргэжэ, үгэ хэлээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин харюугай үгэ хэлэхэдээ, тэрэнии Канадада хүндэмүүшээр, хани халуунаар угтаһанайнь түлөө үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөөд, Ванкуверэй улад зондо совет хүнүүдэй үмэнэһөө халуун амаршалга дамжуулба.

Бидэнэр Ванкувертэ ерээд байхадаа, Канадын ажабайдалай зарим онсо өөрэ зүйлнүүдтэй танилсаха аргатай болообди. Ванкувер хото промышленна һонин предприятинуудтай, эрхим түхеэрэлгээр хангагдаһан порттой, соёлой ба эрдэм ухаанай түбүүдтэй байхаһаа гадна, мүн Советскэ Союз тээшэ, Зүүн-Урда Азиин, Латиин Америкын ба Номгон далай шадархи бүхы орон нютагууд худар Канадын харадаг сонхонь болоно, —гэжэ А. Н. Косыгин тэмдэглээ.

Гэхэтэй хамта, уласхоорондын харилсаанда танай гайхамшаг хотын эдэбхитэйгээр хабаададаг ушарынь промышленностьяа, техникэ ба эрдэм наукаяа хүгжөөхэ гэжэ эрмэлзэдэг байһанай үрэ болоно. Мүнөө сагай научно-техническэ дэбжэлтэ хадаа харилсаа холбоо үргэдхэлгын, мэдээнүүдые абалсаха ябадал үргэдхэлгын ехэ урмашал болоно.

Уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөлгые саашанхи дэбжэлтын шухала нүхэсэл мүн гэжэ Советскэ Союз тоолоно. Гүрэнүүдэй экономическа хизаарлагдамал бүлэглэлнүүдые бии болгобол, дээрэ дурсагдаһан уг зорилго бэелүүлгэдэ туһа хүргэхэгүй байһаниинь элитэ гэжэ Советскэ правительствын толгойлогшо хэлэбэ.

Уласхоорондын харилсаа, холбоонууд тушаа Канадын Премьер-Министр господин П. Э. Трюдо, Канадын правительствын зүгһөө бүтэмжэтэйгөөр хандадаг байһыень харанабди.

Манай оронуудай арадууд Номгон далайн үргэн ехэ дайда дээгүүр гар гарһаа батаар барилсажа байһай гэжэ хүсэнэбди гэбэ.

Советскэ правительствын толгойлогшо Канадын хүгжэн һалбархын түлөө, канад арадай энхэ тайбан оршохын түлөө, совет-канадын харилсаа холбооной хүгжэхын түлөө хундага үргэжэ, үгэ хэлээ. А. Н. Косыгин октябриин 23-да Канадын баруун эрьедэхи хүрэдэггүй гол порт Ванкувертэ «Принц Джордж» гэжэ судные хараба.

...ТЯБРИИН ХУБИСХАЛАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

...ХЭДТӨӨ ...НДЭТЭЙ

...Галочкин Улаан-Үдын ...ой эрхим слесарьнүүдэй ... Байгша оной эхиндэ ... үнгэргэгдэһэн мэргэ... мүрысөөндэ эрхимлэжэ, ... нэрэ зэргэдэ хүртэһэн ... мэргэжэлтэй боло... слесарь халаан бүриин... үлүүлэн дүүргэжэ, ... продукци ехээр ...гана. Мүнөө хоёр залуу ...дые өөрынгөө мэргэ...ража байна.

...ник В. Прасол мүнөө ...дай дунда конкурс үн... чемпионойнгоо нэрэ ...гүй. Тэрэ һайн ша... продукци бүтээн гаргахын ... эршэмтэйгээр ажалла... болбосоролоо, дүй дүр...үүлэн һурана. Тэрэ ...нгоо даабари 60— ...р үлүүлэн дүүргэжэ, ...лай жэшээ харуулна. ...ша бэрхэ, дүй дүршэл... амжалта түй...роо түйлана.

Н. ФЕДОТОВ.

ДИПЛОМДО ХҮРТЭБЭ

Н. Н. Логинова «Байгал» гэжэ һуралсалай ажахын Посельскын һү һаалиин фермэдэ хэдэн жэлэй туршада малшанаар ажаллана. Энэ эхэнэр үүлтэртэ малай гүша найман буруун буха харууһалдаг. Ажахын малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй III кварталай дүн согсолходо, Надежда Николаевна түрүү зэргэдэ гараһан байна.

Зунай бэлшээриин үедэ оролдосо хэшээлтэйгээр ажаллажа малаа тобиржуулан таргалуулжа шадаа. Түрүү малшан үнгэрһэн кварталай туршада мал бүхэнэйнгөө шэгнүүр сүүдхэдээ дунда зэргээр 1630 граммаар нэмээһэн байна. Н. Н. Логинова залуу малаа уянда байлгажа түлжүүлдэг, томо болгодог, үдэртөө хээрэ талада гаргажа бэлшээдэг. Сүүдхэдээ гурба дахин эдеэлүүлдэг. Үбһэ, концентрат, зелёнко, корнеплод гэхэ мэтэ тэжээл малдаа үгэдэг юм.

Үүлтэртэ малые олоной үзэмжэдэ табиха республиканска 7-дохи харалга һаяхан үнгэргэгдөө. Н. Н. Логиновагай харууһалдаг 37 будуун буханууд республикын колхоз, совхозуудта, Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй областьнуудай ажахынуудта худалдагдаһан байна. Гадна, алтан мүнгэн, бронзо медальнууд түрүү малшанай харууһалдаг дүрбэн бухын хүзүүндэ зүүлгэгдээ.

Үүлтэртэ малые эрхим һайнаар шахан таргалуулһанайнгаа түлөө Надежда Николаевна мүнгэн шантайгаар дипломдо хүртэһэн байна.

С. ХАЛТУЕВ,
«Байгал» гэжэ һуралсалай ажахын партбюрогой секретарь.

ХАРААЛЬҺАНАА БЭЕЛҮҮЛХЭНЬ СОХОМТОЙ

Хэжэнгын аймагай Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ совхозой һаалишад байгша ондо һайнаар хүдэлнэ. Ородой фермын һаалишад гүрэндэ һү худалдаха түсэб, уялгаяа октябриин 16-да амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Гүүртын һаалишад түсэбһөө гадуур 10 процент һайн шанартай һү гүрэндэ тушаахабди гэжэ мэдүүлээ. Энэ шухала хэрэгтэ хам оролсоһон һаалишад, малшад олон юм даа. Юһэ һарын дүнгөөр Елизавета Кузьмина даажа абаһан үнеэн бүриһөө 2100 литр һү һаагаад байна.

Совхоз дотор нэгэ һаамхай үнеэн бүриһөө 1478 литр һаагдаа гэхэ гү, али энэнь, нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, 52 литрээр ехэ һүн һаагдаба. Ажахын малшад Агуу Октябриин революциин 54-дэхи ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысоондэ хам оролсожо, даажа абаһан түсэб, уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ зорилготой үдэрһөө үдэртэ эршэмтэйгээр ажаллана.

Д. ДУГАРОВ,
совхозой директор.

Хэжэнгын аймаг.

ЛЕНИНГРАДАЙ «Веретено» гэжэ фабрикын үйлэдбэрилжэ гаргаһан хэмэл утаһан шанараараа нооһон утаһанһаа дутуугүй юм. Жэлэй эхинһээ хойшо даабариһаа гадуур гаргагдаһан утаһаар 99 мянган джемпер, жакет болон бусад хубсаһа нэхэхэдэ хүрэхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү ээрэгшэ коммунис ажалай ударник Вера Портненкова.

ТАСС-ай фотохронико.

МАНАЙ АЙЛШАД — МОНГОЛОЙ ЖУРНАЛИСТНАР

...Арадай Республикын ...аймагай «Дэбжэлт» гэ...н редактор Лубсан-Цэ...эй Булганай намын хо...ктор Дугаржав гэгшэд ...ублика айлшаар ерэбэ. ... айлшад Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынуудаар ябажа, ажал хэрэгтэйнь, колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй ажабайдалтай танилсаһан байна.

Үсэгэлдэр республикын газетэнүүдэй журналистнуудтай уулзажа хөөрэлдөө. «Правда Бурятии» газетын редактор И. К. Щекотов, «Буряад үнэн» газетын редакторай орлогшо М. Н. Нимаев газетэнүүдэйнгээ хүдэлмэритэй айлшадые танилсуулаа.

МАНАЙ КОРР.

...АЖАЛАЙ, ҺУРАЛСАЛАЙ ДАЙШАЛХЫ ПРОГРАММА

...комсомолшууд, эдир хүбүүд болон басагад! Марксистско-ле... теорие, эрдэм ба техникын, соёлой эрхим түйлалтануу... ...досотой нэтэрүүгээр шудалагты! КПСС-эй XXIV съез... ...шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэл... түрүүшын зэргэдэ дабшагты!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудһаа).

Студентнэрэй Бүхэсоюзна слёт дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ тухай һанамжанууд манай газетын редакцида орожо үргэлжэлһөөр. Дээдэ һургуулиие хүгжөөхэ талаар ехэ оролдолго гаргажа, студентнэртэ эсэгэ ёһоной анхарал хандуулһанайнь түлөө багшанар болон студентнэр баяр баясхалангаа мэдүүлнэ.

...АА ТҮСЭБ ...ОРХОЙЛОГДОБО

...нэрэй Бүхэсоюзна слёт ... Ильич Брежневэй ... үгэ манай Буряадай Банзаровай нэрэмжэтэ ... институдай сту...залуунаар һайшаан уг... совет залуушуул ту...тийс партиин энэрхы ...оролдолго гаргадаг ушар ... дахин эли тодоор...

...табан жэлэй туршада ... студентнэрэй дунда ... һуралсалай, хүмүү...дэлмэрээ улам һайжа... зорилго институ... урдаа табина.

...нэрэй зохёохы ажал ...нилээд ехэ анхарал ... Ерээдүйн багша...һургуулинуудта ошоходоо ...элнүүдээ үнгэргээд ...э, мүн коммунизм бай... бүхы совет арадай ... даабаринуудые болото ...бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсохо ёһотой бшуу. Тиимэһээ студентнэрэй өөһэдөө үүсхэл ехэтэйгээр ажаллаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулнабди. Жэшээлхэдэ, институт доторнай барилгын 7 отряд эмхидхэгдэһэн юм. Тэдэ зунай үедэ республикын ажахынуудта амжалтатайгаар ажаллажа ерээ. Бүхы студентнэр республикын ажахынуудта үбһэ тэжээл, ургаса таряа хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаададаг. Гэхэтэй хамта, ниитын мэргэжэлэй факультет манайда эмхидхэгдэнхэй. Тэрэ факультедтэ, жэшээлхэдэ, залуу лекторэй һургуули бии. Студент һуралсажа байха үедөө зоной дунда лекци уншажа һурадаг, һүүлээрнь лекторэй үнэмшэлгэ абадаг юм.

Студентнэрэй слёт дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ дотор манай ажалай саашанхи программа тодорхойлогдоо гэжэ тэмдэглэхэ байнаб.

В. ЗАТЕЕВ,
Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай парткомой секретариин орлогшо.

ҺАЙНААР ҺУРАЛСАХА — МАНАЙ ЗОРИЛГО

Студентнэрэй Бүхэсоюзна нэгэдэхи хуралдаанда хабаадалсахаяа манай республикаһаа 6 хүн ошоһон байнабди. Слёдто хабаадалсаһан 2500 студентнэр КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй хэлэһэн үгэ анхаралтайгаар шагнаһан байна.

Оронойнгоо колхоз, совхозуудта ёһотой мэргэжэлтэдые бэлдэхэ гээшэ манай институдай гол зорилго болоно. Институдай ажабайдал тухай нэгэ хэдэн үгөөр хэлэхые хүсэнэб. Манай хүдөө ажахын институдта 3000 гаран студентнэр һурадаг. 1-дэхи курсын студентнэртэ һуралсалдань туһалхые аха курсынхид саг үргэлжэ оролдожо байдаг юм.

Мүн мантай һурадаг 4-дэхи курсын студент Михаил Доржиев энэ слёдто хабаадалсаһан байна. Октябриин 29-дэ институдайнгаа студентнэртэй уулзаха байнабди.

Мүн «Хүдөө ажахын кадрнуудай түлөө» газетэдээ Леонид Ильич Брежневэй слёт дээрэ хэлэһэн үгэ хэблэн гаргахабди. Бүхы факультедүүдтэ «1971 оной студент ямар байха ёһотойб» гэһэн темэтэй конференци үнгэргэгдэхэ хараатай.

Ерээдүйн жаргалта байдалай һүлдэ манай гарта ха юм даа. 4—5 жэлдэ һуража, дээдэ һургуули дүүргээд, хүдөө ажахын ёһотой мэргэжэлтэд болохо гэһэн зорилго манай урда табигдана гээшэ. Зориһондоо заатагүй хүрэхэбди.

М. ЕФИМОВ,
студентнэрэй Бүхэсоюзна слёдой делегат.

...СЛЁДТО ХАБААДААБ

...нэрэй Бүхэсоюзна слёдто манай республикын 6 ...хабаадаа.

...-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй ... үгэ манда эгээл һонирхолтой, сэдьхэл зүрхэ баясуулма...

...р Л. И. Брежневэй үгэ шагнаад байхадаа, түрэл парти... түрымнай маанадай, студентнэрэй түлөө гаргаһан ... оролдолгоор омогорхохоор һэн.

...агуу багша Ленин шэнгеэр һураха, хүдэлхэ, тэмсэхые ... ёһотойбди. Коммунис партиингаа анхаралда харюу ... студент бүхэн һайн һураха, ниитын хүдэлмэридэ эдэб...р хабаадаха, эрдэм ухаа гүнзэгыгөөр шудалха зорил... табина.

...институдайнгаа студентнэрэй научна бүлгэмэй түрүүлэг... хүдэлмэрилнэб. Эрдэм шэнжэлхы хүдэлмэри ябуулдаг, ...р манда олон. Студент бүхэн шэнжэлэгшэ байха ёһо... слёт дээрэ хэлэгдээ һэн. Тиимэһээ манай научна бүл... хүдэлмэри нилээд үргэдхэхэ гэжэ һананаб. Би өөрөө «Хү...ын хүдэлмэрилэгшэдые библиотекээр хангалгые эм...» гэһэн темээр һонирхожо, шэнжэлхы, зохёохы хү... хэнэб.

...студентнэрэй ажабайдалда, һуралсалда тон шухала асуу... харюу слёт дээрэ дуулааб. Тэдэнээ нүхэдтөө хөөрэ...рхой хараа түсэб абаха бэзэбди гэжэ найданаб.

Александр СКРЫЛЕВ,
Зүүн Сибириин соёлой институдай студент, Ленинскэ стипендиат.

ОМОГОРХОН БАЯСАНАБ

Студентнэрэй Бүхэсоюзна слёдто партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые уншаад, шудалаад байхадаа, ерээдүйн мэргэжэлтэдэй үмэнэ ехэ харюусалгатай эрилтэнүүд табигдана гэжэ ойлгоо һэм. Эдэ эрилтэнүүд тон зүб. Бидэнэр институдаа дүүргээд, мэргэжэлтын дипломтой болохо гараха байнабди. Энэ ажалаймнай намтарай түрүүшын шата болохо үгэхэ. Институдта һуралсахадаа, хэр оролдосо хэшээлтэйгээр эрдэмэй орьёл өөдэ дабшаһанһаамнай хамаг юумэн дулдыдаха байна. Бидэнэр эрдэмтэй мэргэжэлтэд байхаһаа гадна, зоной дунда хүдэлжэ шадаха, тэдэнэрые гүрэн түрын шухала ехэ хэрэгүүдтэ элсүүлхэ бэлиг шадабаритай хүтэлбэрилэгшэд байха зэргэтэйбди.

Манай институдта студентнэрэй конструкторска бюро хүдэлдэг. Студентнэр багшанарай хүтэлбэри доро ямар нэгэн темээр элидхэл бэлэдхэжэ, жэл бүри үнгэргэгдэдэг научна конференци дээрэ тэрээн тухайгаа мэдээсэдэг. Мүн ниитын мэргэжэл шудалха факультет хүдэлнэ. Эндэ журналистикын, фотографиин гэхэ мэтэ бүлэгүүд бии. Би өөрөө журналистикаар һонирходог, шүлэг, рассказуудые бэшэжэ туршадаг хүм. Иигэжэ бидэ эрдэм мэдэсэеэ дээшэлүүлнэбди.

Партимнай гансашье бидэнэртэ эрилтэ табина бэшэ, мүн эрхим һайнаар һураха эрхэ байдал олгохын тула үдэр бүри анхаралаа хандуулжа байдаг. Гүрэн түрынгөө анхарал оролдолгодо харюу болгон, үшөө һайнаар һураха хүсэл зориг бадарна. Эсэгэ ёһоор бидэнэртэ анхаралаа хандуулдагайнь түлөө түрэл партидаа үшөө дахин баярые хүргэнэб. Улам һайнаар һуража, эрхим мэргэжэлтэ болохые найдуулнаб.

Л. БАЙРОНОВА,
Зүүн Сибириин технологическа институдай механическа факультедэй 3 дахи курсын студентка.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй, тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадай материальна, байрын ба ажаһуудалай талаар хангагдасые саашадань улам һайжаруулха хэмжээнүүд тухай

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй, тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадай материальна, байрын ажаһуудалай талаар хангагдасые саашадань улам һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал хаража үзэбэ.

Тус асуудалаар батлан абаһан тогтоол доторнь иигэжэ хараалагдана гэбэл, 1972 оной сентябриин 1-һээ дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй стипендиие дунда зэргээр 25 процентээр, тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадайхиие — 50 процентээр нэмээхэ. Иимэ хэмжээнүүдтэй стипендинүүд тогтоогдохо: дээдэ һургуулинуудай студентнэртэ — мэргэжэлһээнь, һуралсалайнь курсһаа дулдыдуулан, һарын 40-һөө 60 түхэриг хүрэтэр; тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадта — мэргэжэлһээнь дулдыдуулан (бүхы курснуудта), һарын 30-һаа 45 түхэриг хүрэтэр стипендинүүд үгтэхэ Дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта стипендинүүдые абаха хүнүүдэй тооё олон болгохо гэжэ энэ тогтоолоор хараалагдана. Хэр һурадаг байһыень. һургуулиингаа ниитын хэрэгтэ ямараар хабаададагыень хараада абажа, студентнүүд ба һурагшадта стипенди үгтэхэ юм.

Шалгалтын сессиин үрэ дүнгүүдээр бүхы предмедүүдээрээ эрхим сэгнэлтэнүүдые абаһан, ниитын ба научно-техническэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй, тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадай стипендинүүдынь 25 процентээр нэмээгдэхэ Эрхим ба һайн сэгнэлтэнүүдтэй, ниитын ба научно-техническэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг студентнүүд ба һурагшадта заримандаа тус һургуулида гэжэ баталагдаһан стипендиин фондын хэм хэмжээн соо, тогтоогдоһонһоо 15 процентээр дээшээ стипенди комсомолой ба профсоюзай эмхинүүдэй хабаадалгатайгаар тодорхойлхыень дээдэ һургуулинуудай ректорнүүдтэ, тусхай дунда һургуулинуудай директорнүүдтэ зүбшөөгдэнэ.

Дээдэ һургуулинуудай, эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай аспирантнуудта үгтэдэг стипендинүүдэй хэмжээн нэмээгдэхэ. Дээдэ һургуулинуудай студентнүүдтэ, тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадта, тэрэшэлэн аспирантнуудта үгтэдэг тусхай стипендинүүдэй хэмжээн нэмээгдэхэ байна. Техническэ мэргэжэл дээшэлүүлхэ училищинуудай һурагшадта үгтэдэг стипендинүүдэй хэмжээн нэмэхэ.

Стипендинүүдые нэмээхэ, стипенди абадаг хүнүүдэй тооё олошоруулхын тула энэ табан жэл соо гүрэнэй зүгһөө 1,5 миллиард түхэриг нэмэжэ табигдаха болоно.

Промышленна предприятинуудай, барилгануудай, колхозууд ба совхозуудай мүнгөөр стипенди түлэхэ, хүдэлмэрилдэг залуушуулай дундаһаа дээдэ (бэлэдхэлэй отделенинүүдые оруулалсан), тусхай дунда һургуулинуудта абалга үргэдхэхэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ шухала байһанда союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министерствын СССР-эй бусад министерствэнүүд ба албан зургаануудай анхарал тус тогтоолоор хандуулагдана.

Дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй, тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадай хамтын байрануудай барилга горитойгоор үргэдхэхэ хэмжээнүүд тус тогтоолоор тодорхойлогдонхой. Энэ табан жэлэй туршада 5,7 миллион дүрбэлжэн метр ниитэ хэмжээтэй хамтын байрануудые барюулхыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй зохихо министерствэнүүд ба албан зургаануудта даалгагдаа.

Студентнэрэй ба һурагшадай эдеэ хоол, медицинскэ туһаламжа эмхидхэлгэ улам һайжаруулха хэмжээнүүд энэ тогтоолоор хараалагдаа. Һургуулинуудай ба хамтын байрануудай дэргэдэхи столовонууд, буфедүүдые олон болгохо: ниитын эдеэ хоолой предприятинууд, буфедүүдые олон болгохо; ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые шухала түхеэрэлгээр хангаха; тэдэнии эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалга һайжаруулха гэжэ союзна республикануудай министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй министерствэнүүд ба албан зургаануудта дурадхагдаа.

Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд ба СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерство һургуулинууд ба тэдэнэй хамтын байрануудтахи эмнэлгын пунктнуудые олон болгохо; 1971—1975 онуудта студентнэрэй ехэ городогуудай территори дээрэ гү, али оршон тойрондо студентнэрэй, тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадай хэрэглэмжэ хангаха тусгаар поликлиникэнүүд гү, али больницануудай поликлиникын отделенинүүдые эмхидхэхэ, дээдэ һургуулинуудай студентнэртэ, техникумүүдэй һурагшадта мидицинскэ туһаламжа үзүүлхэ эмнэлгэ-элүүржүүлгын эмхи зургаануудые медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдөөр бүридүүлхэ хэмжээ абаха ёһотой. Дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудтахи бэе махабад болбосоруулгын ба спортивна хүдэлмэри улам һайжаруулха, профилакторинуудай, бэе махабад болбосоруулгын-спортивна лагерьнуудые олон болгохо хэмжээ ябуулгануудые ВЦСПС-тэй, ВЛКСМ-эй ЦК-тай хамта хараалан зохёохо, бэелүүлхыень союзна республиканунудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй зохихо министерствэнүүд ба албан зургаануудта даалгагдаа. Гүрэнэй социальна страхованиин мүнгөөр санаторинууд ба амаралтын гэрнүүдтэ ошохо путевконуудаар дээдэ һургуулинуудай студентнэр ба тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадые хангаха ябадал улам һайжаруулха гэжэ ВЦСПС-тэ һанамжалан дурадхагдаа.

Дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй, тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадай материальна, байрын ба ажаһуудалай, медицинскэ хэрэглэмжэ хангалга, ниитын эдеэ хоол һайжаруулха, тэрэшэлэн тэдэ һургуулинуудтахи бэе махабад болбосоруулгын-спортивна хүдэлмэри һайжаруулхын тула энэ тогтоолоор хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые дүүргэлтэ болгохоор шухала хэмжээ абахыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые, Министрнүүдэй Соведүүдые, нютагуудтахи партийна органуудые, СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министерствые, өөһэдын мэдэлэй һургуулинуудтай СССР-эй министерствэнүүд ба албан зургаануудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалба.

ТООСООТО ҺУНГАЛТЫН СУГЛААНУУДҺАА

КОММУНИСТНУУДАЙ ЭДЭБХИТЭЙ ХАБААДАЛГАТАЙГААР

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай колбасна заводой коллектив муу бэшэ амжалта туйлаһан байна. Түсэбтэ наймадахи табан жэлэй түсэб алишье талаараа—продукци үйлэдбэрилхэ, саашадань дамжуулан худалдаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин үнэ сэн хямдаруулха гэхэ мэтээр болзорһоонь холо урид дүүргэгдээ һэн. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэшье заводой коллектив түсэбөө, абаһан социалис уялгануудаа яһала дүүргэжэ ябана.

— Коллективэймнай амжалтада коммунистнуудай үүргэнь ехэ байгаа, байнашье,—гэжэ заводой партийна эхин организациин партбюрогой секретарь И. М. Бочкарев һаяхан болоһон тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ хэлэһэн элидхэл соогоо тэмдэглэбэ.

Партиин гэшүүд Н. Аранзин, В. Сандуев, А. Молчанова, К. Иванчикова, К. Филиппова болон бусад ажал хүдэлмэридөө, партийна даабаридаа оролдосотой, харюусалгатайгаар хандажа, бусад нүхэдтөө һайн жэшээ харуулна.

Үнгэрһэн тоосоото үедэ партийна суглаанууд дээрэ үйлэдбэридэ хабаатай шухала асуудалнууд, мүн парторганизациин хүдэлмэриин гол асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг байгаа. Жэшээлхэдэ, «Техническэ дэбжэлтэдэ коммунистнуудай үүргэ дээшэлүүлхэ», «Коммунистнуудай политическэ һуралсал» гэһэн асуудалнууд партийна суглаанай үзэмжэдэ табигдаһан байна.

Гэхэтэй хамта, эхидхэлшэ болон үгэ хэлэһэн олон коммунистнууд заводой үйлэдбэридэ, партийна организациин хүдэлмэридэ бии байһан дутагдалнууд дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

Партийно-эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэриин үшөөл һулаар табигдаһанһаа боложо партийна суглаан дээрэ абтаһан зарим шухала шиидхэбэринүүд миин лэ саарһан дээрэ үлэшэнэ. Партийна бюро, заводой хүтэлбэрилэгшэд продукциин шанар улам һайжаруулха тухай хүсэд оролдоногүй гэжэ коммунист Н. Аранзин шүүмжэлнэ.

Жэшээлхэдэ, колбаса хатаадаг участогта түхеэрэлгэнүүдынь хүсэд тааруулагдажа шадагданагүй. Хүйтэн, халуунииинь ходо хубилжа байхадаа, һайн шанартай элдэб сортын колбаса үйлэдбэрилхэдэ бэрхэтэй болоно.

Жэлэй дүрбэн сагта завод нэгэ жэгдээр хүдэлнэгүй, халаан хоорондо ажалай үнэтэ саг миин гээхэ ушар олон үзэгдэнэ. Коммунистнууд Волков, Егоров, Порутенко гэгшэдэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, заводой участогуудаар тодхогдоһон олон механизм, түхеэрэлгэнүүд хүсэд бүтээсэтэйгөөр ашаглагданагүй, элдэб шалтагаанаар эбдэржэ, хүдэлмэри һаатуулна. Энээн тушаа заводой механигта, тэрэнэй мэдэлэй хүдэлмэришэдтэ шанга эрилтэ табигданагүй.

Тэрэшэлэн коллективэй дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэридэшье олон дутагдалнууд бии гэжэ суглаан дээрэ тон зүб тэмдэглэгдэбэ.

Тоосоото һунгалтын суглаан партбюрогой тоосоогоор дэлгэрэнгы тогтоол абажа, партийна эхин организациин хүтэлбэрилхы органой—партбюрогой шэнэ состав һунгаба.

Тоосоото һунгалтын суглаанууд мяха-консервын комбинадай бусад завод болон цехүүдэй партийна эхин организацинуудта боложо дүүрээ. Эдэ суглаануудта коммунистнууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ.

НАРАНАЙ ЭЛШЭЭР НААДАНА

РЕПОРТ[АЖ]

— Республикымнай ниислэл хото Улаан-Үдэдэ үндэр сагаан байшангууд жэлһээ жэлдэ улам олооро бодожол байдаг гээшэ. Энэндэ манай оруулһан хубита яһала ехэ гэжэ һанахадаа, урма баяртай ябадагбди. Гэртээ һуугаад алтан дэлхэйе нэбтэ хаража байха «хана» бүтээн гаргадаг эди шадитэ «барилгашад» гээшэбди гээд хүдэлмэришэднай шоггтойхоноор омогорхон хөөрэлдэдэг. «Эди шадитэ хана» бүтээдэг заводтомнай ерэжэ, түрүү хүдэлмэришэдтэймнай танилсаарайгты,—гэжэ шэлэй заводой машинно-ванна цехэй партбюрогой секретарь Евгений Сергеевич Божедомов бидэнэрые уриба.

Машинно-ванна цехтэ оробобди. Доодо дабхар. Хон-жэн. Мантан томо пеэшэнүүдэй нүхөөр харахада, гал улаан бурма бусалжа байһандал үзэгдэнэ. Нюдэндөө хара шэл зүүһэн хүдэлмэришэд пеэшэнэй нүхөөр шагаажа үзөөд лэ ябашанад.

— Халуун бурма бусалжал байгаа хадаа, эршэтэ ажал ябажа байна гээшэл даа. Энээхэн үе соо хэдэн тонно шэл хайлуулагдаһан байха,—гээд нэгэ хүдэлмэришэн хэлэнэ.

Буланда байһан кабинедэй үүдэ татажа ороходомнай, гурбан эрэшүүл яаралгүйхэн хөөрэлдэжэ һуунад. Ханада хоноожо хэһэн тэбхэр томо хабтагай дээрэ элдэб олон приборнууд, ногоон, улаан үнгэтэй пүлсэгэрхэн шэлхэнүүд, иишэ тиишэнь зааһан зурлаа тэмдэгүүд харагдана. Хүдэлмэришэдтэй танилсажа хөөрэлдэбэбди.

— Энээхэн хабтагай цехэймнай зүрхэнэй сохисые альган дээрэ мэтэ харуулжа байдаг гэрэл гээшэ. Ямар пеэшэнэй хэр хүдэлжэ байһые һайн мэдэнэбди,—гэжэ шэл хайлуулагша Дмитрий Павлович Кияк хөөрэнэ.

Хоёрдохи дабхарта гарабабди. Доодо дабхарта хан гэхэ шэлэй үйрхэй харагдаагүй һаа, одоол эндэ шэлнүүдэй хангирха янгирха. Машинануудай хүнхинэлдэхэ, хүнүүдэй шанга шангаар хөөрэлдэхэ абяан шэхэ дүлиирүүлнэ. «Шэрд» гэтэр шэл отолхоншье эндэ тэндэ элеэр дуулдана. Түмэр һабарта хабшуулагдаһан хабтагай үргэн шэл ёдогорхон хутагын эридэ дайрагдан. «тэс» гэжэ таһараад лэ, хойно хойноһоо һубарилдан, таһалгаряагүй урдана.

— Анхандаа Колесниковэй ухаалан зохёоһон оньһон түхеэрэлгээр шэл отолдог һэмди. Шэл эбдэржэ, голодоһон гарадаг байгаа. Мүнөө харана гүт, шэлэй уһан шэнги урдажа байхыень. Энэмнай ВВС түхэлэй шэнэ түхеэрэлгэ гээшэ. Һаяхан лэ, сентябрь соо ашаглалгада үгтөө. Энэ түхеэрэлгэтэй болоһоор шэл эбдэрхэнь үсөөрөө. Ажалайшье бүтээсэ дээшэлээ,—гэжэ цехэй парторг хэлэнэ.

Тээ саана эдэ шэлнүүдые тодожо абаад, хэдэн эхэнэрнүүд хэмжүүртэй стол дээрэ табижа, тэбхэр тэбхэрээр отолоод лэ, ябтална. Түмэр заахан тэргэтэй хүнүүд гүйлгэлдэжэ ерээд, эдэ шэлнүүдые ашаалан саашална. Хэдэн дархашуул ерэһэн шэлнүүдые тодожо абаад, хайрсагууд соо хэжэ, хадаад лэ ябтална...

Хүнүүдэй хүдэлжэ байхые харахада яарана, мэгдэнэшьегүй хэбэртэй, теэд сомоотой, хайрсагууд угаа түргэн урган бодоно. Эршэтэ ажалай түлэг дундаа бусалжа байһые угаа түргэн өөдөө үндын сомогдоһон хайрсагуудай тоогоор тодорхойлон мэдэхээр байгаа һэн. Иигэжэ оролдосото хүдэлмэришэдэй уран бэрхэ гарнуудай хүсөөр «эди шадитэ хананууд» эндэл бүтээн гаргагдадаг юм байна даа. Шэл бүтээн гаргахын тулада хэды шэнээн оньһон техникэ, олон зон хүдэлнэ гээшэб! Эдэ бүгэдые хаража, адаглажа ябахадаа, альганай шэнээн шэл гамныт гэжэ хүнүүдтэ хэлэхэ захиха дуран хүрэнэ. Тиимэл хадань, 0,5 процентээр шэлэй эбдэрэлгые доошолуулбалнай, жэлдээ түсэбһөө гадуур 75—76 мянган дүрбэлжэн метр шэл алмагдаха, арьбалагдаха байна бшуу гэһэн уряа цех соо дэмы хадагдаагүй.

— Мүнөө хоёрдохи халаанай хүдэлмэришэд хүдэлжэ байна гээшэ. Тус коллектив халаан соогоо 14178 дүрбэлжэн метр шэл гаргаха түсэбтэй һаа, 16210 дүрбэлжэн метр шэл гаргана. Энэмнай цех соо эрхим дүн гээшэ,—гэжэ В. С. Божедомов хөөрэнэ.

Машинно-ванна цехэй юһэ һарын туршада хэһэн хүдэлмэриин дүн хаража үзэхэдэ, яһала һайн. Тус коллектив энэ хугасаа соо түсэбһөө гадуур 124 мянган дүрбэлжэн метр шэл гүрэндэ үгөө, Агуухэ Октябриин 54 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэһэн ажалай вахтада жагсаһан цехэй коллектив байгша һарые муу бэшээр эхилээ. Октябрь һарын найман үдэрэй туршада даабариһаа гадуур 28 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл гаргаһан байна.

Ажал хүдэлмэридөө үнэн сэдьхэлһээ хандадаг ажалай түрүүшүүл эндэ олон. П. Ф. Сущенко, В. С. Ушкарев, Б. П. Челпанов, шэл хайлуулагшад Д. П. Кияк, А. И. Сухарев, шэл отологшод Е. Я. Филева, В. И... гэгшэд нүхэдэйнгөө ... шалгаржа, халаанай... рние 110—120 проце... доо дүүргэдэг.

— Жэлэйнгээ даа... кабриин 26 болотор ... —гэжэ тус цехэй кол... дуугаар мэдүүлнэд.

Заводһоо гараад горо... жаар гэшхэлэн ябаха... сагаан байшангууд ... хынгоо шэлнүүдтэ н... шэ гингүүлэн, алт... гүйлгэн наадажа. Хүн... гаана. Улаан-Үдымнай ... водто хэгдэһэн иимэ ... бирь болон Алас-Дурна... хон городуудта, мүн ... гүрэнүүдтэ эльгээгдэ... дэр сагаан байшангууд... нуудта һуулгагданхай... шээр наадан байна гэж... тус заводой хүдэлмэри... урмашан, омогтой ябаа...

Б-Н. НАМ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэ... залуу коммунист... рина Яковлевна Филе...

М. СУТУРИН...

АЖАЛША ХҮН ХҮНДЭТЭЙ

«Ажалшадай өөһэдынь зохёон байгуулха хэрэг байһан социалис мүрысөөнэй демократическа үндэһэ һуури хүгжөөхые, мүрысөө эмхидхэхэ ба хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ёһо тэдыгээр, албан хойрогоор хандаха ушарые эрид шууд усадхахые, мүрысөөнэй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ажалша коллективүүдэй үүргэ бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхые, мүрысөө эмхидхэхэ талаар ленинскэ ёһо гурим олондо соносхохо, үрэ дүнгүүдыень сасуулха, дүй дүршэл согсолон тараахые КПСС-эй ЦК партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой органуудые уялгана. Мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ урмашуулгын хэмжээнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ, илангаяа моральна урмашуулгада анхарал ехээр табиха тон шухала».

(«Социалис мүрысөө саашадаа улам һайнаар эмхидхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолһоо).

Загарайда һаяхан аймагай һаалишадай заншалта зүблөөн боложо, зунай таба һарын дүн согсологдожо, энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ һаалишадай шиидхэхэ зорилгонууд тухай ехэ хөөрэлдөөн болобо.

Энэ асуудалаар аймгүйсэдкомой үйлэдбэриин управлениин главна зоотехник З. М. Рудакова элидхэл хэһэн байна. Һүүлээрнь XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь А. О. Болоневто үгэ үгтэбэ. Тэрэ колхозойнгоо Ташелангай һү һаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэдэй хандалга-бэшэг уншажа үгэбэ. Тус фермынхид ССР Союзай эмхидхэгдэһээр 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1200 килограммһаа доошо бэшэ һү һаахын түлөө тэмсэе гэһэн уряатайгаар аймагайнгаа һү һаалиин фермэнүүдэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан байна.

Зүблөөн дээрэ үгэ хэлэгшэд ажал хүдэлмэри тухайгаа зүбшөө, дүй дүршэлөөрөө андалдаа, саашанхи хараа түсэб тухайгаа хөөрэжэ үгөө. Зүблөөнэй түгэсхэлдэ тогтоол абтажа, социалис мүрысөөндэ илагшадта КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг, вымпелнүүд, мүн Хүндэлэлэй грамота ба үнэтэ бэлэгүүд, мүнгэн шангууд барюулагдаа.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, болодог лэ юрын зүблөөн үнгэргэгдөө юм бэзэ гэжэ һанагдамаар. Теэд энэ зүблөөнэй юрэ бэшээр үнгэргэгдэһэниинь тэрээндэ хабаадагшадай анхарал татаа, сэдьхэлыень хүдэлгөө юм.

Юугээрээ, али талаараа энэ зүблөөн юрэ бэшэ байбаб. Нэн түрүүндэ ёһотой баяр ёһололой оршон байдалда үнгэргэгдэжэ, тэрээндэ хабаадагшад баярлаха баясахаһаа гадна, ажал хүдэлмэри тухайгаа нүхэдэй ёһоор шанга эрилтэ табин хөөрэлдөө, өөһэдынгөө мэргэжэл тухай шэнэ бодолдо абтаа бшуу.

...Аймагай соёлой байшан гоё һайханаар түхеэрэгдэнхэй. Залнуудтань аймагай экономикын хүгжэлтые харуулһан диаграмманууд, юһэдэхи табан жэлдэ туйлагдаха хараа түсэбүүд. Малшадай ажал хэрэг тухай тусхай плакат, транспарантнууд бэшээтэй. «Хүдөө ажахын түрүүшүүлдэ алдар соло!» гэһэн томо гэгшын лозунг. Тэг дундань эгээн эрхим амжалта туйлаһан гурбан һаалишадай дүрэ зураг.

Байшан шадархи талмай үнгын тугуудаар шэмэглэгдэнхэй. Ирагуу һайхан хүгжэм зэдэлнэ. Автобусоор ерэһэн айлшадые аймагай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд угтажа, залда орохыень урина.

Харалгын уужам ехэ залда хүн зон орожол, орожол байна. Түрүүшын зэргэдэ табигдаһан креслэнүүд улаан лентэнүүдээр шэмэглэгдэнхэй. Хоёр талын хананудта һаалишанай эмблемэ—тэмдэг, «1100» гэһэн тоо бэшээтэй. Энэ һандалинуудта имагтал эгээн ехэ амжалта туйлаһан — зунай бэлшээриин 5 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1100—1100-һаа дээшэ һү һааһан һаалишад һууха эрхэтэй байба.

Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Е. Н. Скубаренко КПСС-эй райкомой бюрогой, аймагай Соведэй гүйсэдкомой, ВЛКСМ-эй райкомой бюрогой даабаряар һаалишадай заншалта зүблөө нээгээд, зунай 5 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1100-һаа доошо бэшэ һү һааһан һаалишадые нэрэ обогоорнь нэрлэжэ, түрүүшын зэргэдэ ерэжэ һуурияа эзэлхыень урина.

Һүүлээрнь нүхэр Скубаренко мүрысөөнэй дүн дээрэ тобшохоноор тогтобо. Зунай үедэ зохёогдоһон социалис мүрысөөнэй гуримай ёһоор 100-гаад һаалишад абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, мүрысөөндэ илагшадай тоодо гараһан байна гээд тэрэ мэдүүлнэ. Зүгөөр эрхимэй эрхим гурбан һаалишад чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн тухайнь мэдээсэнэ.

— Үнеэн бүриһөө 1440 килограмм һү һааһан Эрхирэгэй совхозой һаалишан, коммунист Бутыдма Цыдыповна Дондукова гээд нэрлэхэтэйнь сасуу хүгжэм зэдэлнэ. Залуухан эхэнэр «1» гэжэ тоотой хүндэлэлэй табсан дээрэ гарана. Сэдьхэлынь хүдэлнэ, баярланашье, туйлаһанаараа омогтойшье харагдана. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь тэрээндэ чемпионой лентэ зүүлгэжэ, сугларгашадай нэрьемэ альга ташалган доро диплом ба нэгэдэхи мүнгэн шан барюулба. ВДНХ ошохо путёвко үгтэхэ юм гээд, президиумдэ һууһан совхозой директор нэмэнэ.

Хүндэлэлэй хоёрдохи табсанда тус совхозой һаалишан Дулмажап Гармаевна Ширапцынгеева, гурбадахи табсанда XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Ефросинья Даниловна Ковалёва гэгшэд гараба. Дулмажап Гармаевна аймаг соо мэдээжэ болоһоор үнинэй.

Президиумдэ һууһан мэдээжэ малшадые, залда байһан хүхюу зоригтой залуушуулые хаража байхада урма зоригтой. Иимэ ехэ зүблөөндэ хабаадалсажа байхадаа, тэдэнэр хани нүхэдэйнгөө туйлаһан амжалтаар бага зэргэ атаарханаш ха гэжэ һанагдана. Хэн яажа мэдэхэб, магад тэдэнэршье дахинаа ажалайнь дүн гаргахада хүндэтэ һуурида гаража, хүндэ хайрада хүртэжэ болохол.

Олоной хүндэдэ хүртэхын тулада оролдохо, ажаллаха хэрэгтэй гэжэ хүн бүхэн һайн мэдэнэ. Тиимэһээ тэдэнэр өөһэдынгөө ажал хүдэлмэри тухай бодомжолжо һууна ёһотой.

Иимэ хүндэдэ хүртэхын тулада залуу һаалишад — зүблөөндэ хабаадагшад түрүүшынгээ алхам хэбэ гээшэ. Һаалишанай мэргэжэл шэлэжэ, энэ хүнгэн бэшэ ажалда орохо гэжэ шиидэһэниинь тон һайшаалтай бшуу.

Энэ зүблөөн дээрэ болоһон үшөө нэгэ һонирхолтой юумэниинь гэхэдэ, залуушуулые һаалишан болгон абалга байба. Энээниинень хаража байхада, сэдьхэлээ хүдэлгэнгүй һуухын аргагүй.

Эрхирэгэй совхозой һаалишан Ольга Ефимовнае ендэр дээрэ гаража ерэхыень Е. Н. Скубаренко урина. Залуухан басаган гаража, ехэл гайхангяар зал руу харана. Абяа шэмэгүй болошоно. Совхозой директор А. В. Пахеев тэрээн тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэбэ. «Ольга Ефимовна 1953 ондо түрэһэн, малшанай басаган. Эхэнь олон жэлдэ һаалишанаар ажаллаад, мүнөө амаралтада гаранхай. Эсэгэнь мал адуулагшаар хүдэлнэ. Ольга зунай 5 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1061 килограмм һү һаагаа». Ольгодо һаалишанай эмблемэтэй саб сагаан халаад, малгай үмдэхүүлэгдэжэ, гартань полотенци барюулагдажа, «һаалишан болгогдоо» гэһэн бэшэгтэй лентэ мүр дээгүүрнь зүүгдэбэ. Совхозын дурасхаалта бэлэг барюулба.

«Валентина Соловьёва 1952 ондо түрэһэн. Эхэ эгэшэ хоёртойгоо хамта фермэ дээрэ ажаллана. Ажал хүдэлмэридөө һайн амжалта туйлаһанайнгаа, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө уласхоорондын залуушуулай лагерьта ошохоор ВЛКСМ-эй обкомой путёвкоор шагнагдаһан, мүнөө КПСС-эй зэргэдэ орохоор бэлдэжэ байна» гээд нүхэр Пахеев үргэлжэлүүлнэ.

Эрхирэгэй совхозой 6 залуу һаалишад энэ зүблөөн дээрэ һаалишадай бүлэдэ абтаба. Тэрэшэлэн турлшалга-харуулгын совхозой, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой, Онохойн совхозой хамта 15 залуу һаалишад сагаан халаад үмдэжэ, һаалишадай бүлэдэ оробо.

Тэдэнэрэй ажал хэрэг тухай ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй олоной урда хөөрэжэ байхыень шагнахадаа, малшаднай ёһотойл хүдэлмэришэ халаантай боложо байгаа юм байна гэжэ баярлабабди.

Ажалша хүниие моральна талаар урмашуулха арга боломжонууд тон олон. Тэрэнэй нэгэниинь һаалишадай энэ зүблөөн дээрэ элитээр харагдаба. Энээн тухай эндэ бэшэхэдээ, бидэнэр зүблөөн бүхэниие иимээр үнгэргэхэ ёһотой гэнэ бэшэбди. Зүгөөр ямаршье хэмжээ ябуулгые үнгэргэхэдөө, ёһын тэдысэ бэшэ, харин үнэн сэдьхэлһээ оролдожо, һаналаа табижа үнгэргэбэл, хүнэй зүрхэндэ баяр түрүүлжэ, тэдэниие ажал хүдэлмэридэнь урмашуулжа, зоригжуулжа болохо байна гэжэ хэлэхэ хүсэлэнтэйбди.

Ажалша хүндэ анхарха гээшэ моральна урмашуулгын шухала зүйлынь болоно ха юм.

В. СТЕПАНОВ.

ЗҮГЫН АШАГ ЯАЖА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭБ?

Зүгы үсхэбэрилгэ республикымнай ажахынуудта һаянайл өөдэлжэ байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ зарим аймагуудта зүгы үсхэбэрилхэ тусхай совхозууд шэнээр эмхидхэгдэжэ, энэ хэрэгтэ горитойхон анхаралай хандуулагдадаг болоһые элитээр гэршэлжэ үгэнэ бшуу. Зүгы үсхэбэрилхэ совхозууд ба зүгы үсхэбэрилгын Буряадай трест 1970 ондо эмхидхэгдэһэн байна. Энэ трест Улаан-Үдын аймагай «Сэлэнгэ», Хурамхаанай аймагай Һахалиин, Хяагтын аймагай Алтайн, Сэлэнгын аймагай Шасарганын совхозуудые нэгэдхэнэ. Гадна энэ трест зүгы үсхэбэрилдэг колхоз, совхозуудта жэл бүри горитойхон туһаламжа үзүүлжэ байдаг юм.

Үнгэрэгшэ жэл Буряадаймнай зүгышэд бүхыдөө 235,1 тонно зүгын тоһо хуряажа, горитойхон амжалта туйлаһан байна. Зүгөөр Байгалай үмэнэхи шэмэрүүн хүйтэн уларилай эрхэ байдалда иимэ дүн туйлаха гээшэ хэсүүхэн хэрэг. Теэд энэнь ямар аргаар туйлагдаба гээшэб? Зүгынүүдэй бүлэг гэрнүүдэй олошорһонһоо гү? Үгы. Энэ гол түлэб зүгышэдэй даалгагдаһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, зүгын тоһоё суглуулха наран сэсэгэй, гэршүүхын болон бусад сэсэгтэ ургамалнуудай тарилгын үргэдхэгдэһэнэйнь ашаар туйлагдаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

1954 ондо республикымнай колхоз, совхозууд хамта дээрээ зүгын 12 мянган гэртэй байһан юм. Тэрэ гэһээршье нилээд саг үнгэрөө. Энэ хугасаа соо зүгымнай оройдоол 0,7 мянган гэрээр олошороо гэхэ гү, али зүгы олошоруулха талаар ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй, нэгэл газартаа «хатаржа» байһаарбди. Гадна олонхи ажахынуудта зүгы үсөөнөөр үсхэбэрилэгдэжэ, ашаг олзонь бага байһаар. Зарим зүгышэдэй бригадануудай хуряажа абаһан тоһон зүгынүүдэй үбэлдөө эдихэһээнь үлүү гарадаггүй байха юм. Тиигэжэ ажахынуудынь зүгы үсхэбэрилгэһөө горитойхоноор гарзатажа, дам саашадань олошоруулхаяашье зүрхэсэнэгүй.

Гэхэтэй хамта, Шасарганын совхозой зүгын фермэ зүгы үсхэбэрилхэ, ехэ тоһо хуряажа абаха талаар үнгэрһэн хэдэн жэлэй туршада горитойхон амжалта туйладаг болонхой. Нёдондо тус совхозой түрүү зүгышэн, зүгы үсхэбэрилэгшэдэй Уласхоорондын XXIII конгрессэ хабаадалсагша А. П. Филонов харууһалхаар даажа абаһан зүгын 118 гэрһээ 78 центнер тоһо хуряажа амжаа һэн. Гадна зүгын 20 гэр шэнээр бии болгоһон юм.

Тиихэдэ Буряадай трестын зүгы үсхэбэрилхэ шэглэлтэй совхозууд 1970 ондо 521,3 центнер гэхэ гү, али гэр бүхэнһөө 31,2 килограмм зүгын тоһо хуряажа, нэгэ центнер тоһоной өөрынь үнэ сэнгые 150 түхэриг 44 мүнгэтэ болгоһон байна. Харин тиихэдэ зарим колхоз, совхозууд зүгын гэр бүхэнһөө 17,4 килограмм тоһо абаһан юм. Тэдэнэй үйлэдбэрилһэн центнер тоһоной өөры... сэн аяар 270 түхэриг 35 ... болоһон байна. Тэрэшэл... тын аймагай ажахынууд ... зүгын тоһо хуряаха талаар ... горитойхон илалта туйл... ряадай АССР-эй Хүдөө ... министерствын, хүдөө ажа... бэлэдхэлэй хүдэлмэри... профсоюзуудай обкомой ... гын Улаан туг, мүнгэн ... хүртөө һэн.

Байгша оной хабар, ... сагай уларилай хэды таар... байбашье, Һахалиин совх... гышэд 49 центнер зүгын ... ряажа, жэлэйнгээ түсэб ... гээ. Тиихэдэ Шасарганы... 245 центнер тоһо хуряа... шаагаа.

Республика дотор ... зүгышэдэй социалис мү... Шасарганын совхозой ... В. А. Агеев, Л. П. Гриценко... Калашников гэгшэд ехэ ... ряажа эрхимлэһэн байна.

Гэхэтэй хамта, зүгы үс... гын совхозуудта усадх... дутагдалнууд үшөөл ушар... даа. Тиип Кабанскын ... Шэргинскэ ба Прибайкал... магай колхозуудта зүгы ... рилгэ доройтонги, жэл бүр... нүүдынь олооро үхэж ... ороно. Ушарынь хадаа түх... гай ажахынуудай зүгы... гэжэлтэд, хүтэлбэрилэгш... үсхэбэрилгэдэ анхаралаа ... нагүй. Тиихэдэ Хорин... Үдын, Хурамхаанай аймаг... гатын, Зэдын аймагай Б... совхозуудта, Бэшүүрэй... Калининай нэрэмжэт... Үдын аймагай «Восход»... зуудта зүгын бүлэг гэрнүүд... олошоруулжа, ашаг шим... шэлүүлхэ талаар хүдэлмэри... лагданагүй. Гадна үбэл... байра уйтан, хүсэд дула... данагүй, хүйтэн юм. Х... эдэ бүхы дутагдалнуудаа ... усадхажа, хямда ... ехэ тоһо абахын тула ... нээр эмхидхэжэ, түрүү ... нуудые үргэнөөр нэбтэрүү... гэтэй. Тиихэдэ зүгын ... луулха сэсэгтэ ургамал... рилга бүри үргэдхэгдэ...

Б. ДОР...

зүгы үсхэб... совхозуудай Бур... трестын главна зоот...

Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадай муухай болоһон уһа сэбэрлэхэ долоодохи радиальна түхеэрэлгын барилга дүүрэжэ байна. Эндэ Иван Александрович Югов, Даба Дамбиевич Сукнаков илангаяа амжалтатай һайнаар хүдэлнэд. Дүтэрхы хэдэн мэргэжэл шудалһан дээрэһээ тэдэнэр бригадирай эльгээһэн лэ газарта ажаллахадаа, даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ССР СОЮЗАЙ БАЙГУУЛАГДАҺААР 50 ЖЭЛЭИ ОЙ

НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГУУДАЙ ҺОНИН

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТУРШАДА—НАЙМАН БРИГАДЫН ДААБАРИ

«Комипермлес» комбинадай модошон бүхэндэ коммунист Мазгут Амирхановай нэрэ һайн мэдээжэ болонхой. Энэ хүн арба гаран жэлэй туршада модо бэлэдхэгшэдэй бригадые толгойлно. Тэрэнэй даадаг бригада социалис мүрысөөнэй залууршан болохоһоо гадна, бага комплексно бригадануудай дунда жэшээтэ коллектив гэжэ тоологдодог.

Амирхановай бригадын гэшүүд ажалаа шадажа эмхидхэдэг: хэрэгтэй болоо һаань, трактористнь гэшүүһэ сэбэрлэгшэдэ туһалжа эхилдэг, мүн гэшүүһэ сэбэрлэгшэнь хюрөөшэдэй моторист болоод байхадаа ядахагүй. Бусадшье бага комплексно бригадануудынь эдэнэй жэшээе халан абана: Табан жэлэй туршада найман бригадын даабари дүүргэхэ гэһэн М. Амирхановай бригадынхидай үүсхэлые ороной модошод хаа хаанагүй дэмжэнэ.

Хэрэглэмжын ой модоной үйлэдбэриие ашаалагдаһан бүхы модоной 87 процентын хэмжээндэ хүргэхэ гэжэ партиимнай XXIV-дэхи съездын Директивэнүүд соо хараалагдаа һэн. М. Амирхановай ажалладаг Веслянска леспромхозойхид энэ шухала дүнгөө 90 гаран процентдэ мүнөөшье хүргөөд байна.

Кудынкар. **В. ПАШИН.**

ХҮДӨӨГЭЙХИДЭЙ ХЭРЭГЛЭМЖЭ ХАНГАДАГ АЛБАН ХҮНДЭТЭЙ

Агын буряад национальна округой түбтэ ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха шэнэ байшан нээгдэбэ. Уужам һаруул, урин түхэл шэнжэтэй хоёр дабхар гэртэ түбхинэһэн энэ предприяти округ соохи тиимэрхүү түхэлэй арбадахи эмхинь юм. Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха энэ байшанда дүй дүршэлтэй мастернууд ажалладаг.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын юрэнхы хэмжээн гурба дахин дээшэлээ. Шэнэ табан жэлэй туршада ажаһуудалай хэрэглэмжын байшангууд колхозой түб бүхэндэ, тиихэдэ ашаалалга-туһаламжын агентство—аймагуудта нэгэдэхэ юм. Ашаалалга-туһаламжын агентство Агинское тосхондо хүдэлжэ эхилээ. Самолёдто билет худалдахаһаа захалаад, магазинһаа абтаһан эд бараа ээзэндэнь хүргэхэ хүрэтэр энэ агентство хорёод янзын туһаламжа ажалшадта үзүүлхэ байна.

Б. РАБДАНО.

БАЯН УРГАСЫН БАЯР

«Ленинэй зам» колхозой таряашад Усть-Ордынгаа буряад национальна округ соо эгээн түрүүлэн хабарайнгаа тарилга эхилээ һэн, хамагһаа урид хуряалгаяа дүүргэә. Гектар бүриһөө 20 центнер орооһо таряан абтаа. Шэрүүн хүйтэн уларилтай, мүнхэ мүльһэн хүрьһэтэй нютагта һууриждашье һаа, энэ ажахы хэдэн жэлэй туршада удаа дараалан баян ургасын баяраар омогорхоно.

Эхирэд-Булгадай аймагай таряашад энэ жэл бүхыдөө яһала һайн үрэ дүн туйлаа. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 17 центнер таряа хуряагаа. Энэ аймагай олохон колхоз, совхозууд хуряалгаяа түгэсхөөд, социалис уялгаяа дүүргэлтэ болгон, түсэбһөө гадуур орооһо таряа гүрэндөө худалдажа байнхай. Ерэхэ жэлэйнгээ баян ургасын үндэһэн тухайшье мартаагүй. Хоёр зуу мянган гектарта намарай паар хахалагдаа, хибарайнгаа тарилгын үрэһэ хаажа дүүргэхэ болонхой.

Усть-Орда. **И. ОНХОНОВ.**

ЭРТЭ УРДЫН ҺУУРИНАЙ ҮЛЭГДЭЛ ОЛДО...

Чукотско национальна округой (Сиреники тосхоной ор... дуратайшуул эскимосуудай эртэ урдын ажабайдал, соёл ту... рэһэн шэнэ, һонирхолтой зүйлнүүдые олобо. Имтык ... шадарай мүнхэ мүльһэтэй хүрьһэн дороһоо гэр соохи ... элдэб зүйлнүүдые, агнуурини зэр зэмсэг, эхэнэрнүүд... малтан гаргаа. Эдэ бүхы зүйлнүүдынь шулуун яһан ... тээгдэнхэй.

Сиреники тосхондо хизаар ороноо шэнжэлхэ музей нэ... шиидхэбэри абтаа. Музейн нэгэ таһаг холын хойто зүгэй ... дуудай үнгэрһэн ба мүнөө үеын байдалда зорюулагдаха...

Анадырь. **Е. ДЕ...**

Киномеханигуудые бэлдэдэг һургу...

Салехардда киномеханигуудые бэлдэхэ округууд ... һургуули нээгдэбэ. Тэндэ Ямало-Ненецкэ ба Ханты-Ман... циональна округуудай орошодой, ангуушадай, загаһашад... гэд энэ мэргэжэл шудалха юм.

Шэнэ һургуулида табин хүбүүд, басагад абтаа. Тэдэ... үеын тогтомол, мүн нүүдэл кино-түхеэрэлгэтэй танилсаха... электротехникэ, оптико гэхэ мэтэ предмедүүдые үзэхэ ба...

Киномеханигуудай һургуули Ямалай техническэ... табадахи училищинь юм. Тэдээндэ дүн хамта мянгаа... һуралсадаг. Ерээдүйн багшанар, эмшэд, соёл гэгээрэлэй ... чэгшэдые бэлдэхэ асуудал эндэ иигэжэ шиидхэгдэнэ.

Салехард. **Ю. Р...**

ЕХЭ ҮҮРГЭ ДҮҮРГЭГШЭ

1921 «БУРЯАД ҮНЭН» ГАЗЕТЫН ТҮҮХЭҺЭЭ 1971

50 жэл соо Буряад оронойимнай али бүхы хүгжэлтэдэ «Буряад үнэн» газетын дүүргэһэн үүргэ саглашагүй ехэ байна. Би дүшөөд жэлэй турша соо «Буряад үнэн» газетын бэшэгшэд, уншагшадай нэгэн байжа, хододоо холбоогоо таһалаагүй ябаһан хадаа тэрэнэй үйлэ хэрэг тон ехээр сэгнэдэг, үүргыень элеэр һанадаг, түүхэ, амжалтынь бодото гэршэнүүдэй нэгэн мүн болоном. 50 жэлэйнь ойдо бэлдэжэ байгаа энэ үедэ «Буряад үнэн» газетэ тухайгаа дурасхаал болгон бэшэхэ дуран эжэлүүдгүй хүрэнэ:

«Буряад үнэн» газетэ
Табяад жэлэй түүхэтэй.
Дурдаад һанаад үзэхэдэ,
Дахяад дурсан бэшэлтэй!

«БУРЯАД ҮНЭН» газетын 50 жэлэй ой байгша оной ...ябрь соо үргэнөөр тэмдэглэгдэхэеэ байһыень Таанад ...интэ. Энэ ой хадаа буряад хэлэн дээрэ гарадаг ...шевик хэблэлэй һайндэр болоно. Тиимэһээ тэрэ үедэ ...дадаар гаража байһан хэблэл (газетэ, журналнууд) ...айда дурдалга-домоглол бэшэхэһээ гадна, газетэ гү, ... журнал танай ажабайдалда ямар үүргэ дүүргээб, ...ргэнэб, яагаа һаа үшөө һонирхолтой болгогдохоб, ... найруулгын талаар ямар гээшэб гэхэ мэтээр һа... ...жа бодомжонуудаа сэхэ руунь бэшэхыетнай редак... ...гүйжа байна.

...энээнтэй хамта, мүнөө юһэдэхи табан жэлэй түсэб ...үргэхын түлөө тэмсэжэ байһан гайхамшаг хүнүүд ту... ...а зураглал, очерк, найруулга бэшэхыетнай таанад... ... редакци ехэтэ хүлеэнэ.

«Буряад үнэн» газетын хүдэлмэридэ 40 жэлдэ ха...даһан, мүнөөшье энэ барисаанайнгаа хүбшэргэ һу...гаагүй, Буряад ороной суута хүнүүдэй нэгэн, ...иалис Ажалай Герой Цокто НОМТОЕВОЙ дурдал... ... газетэ тухайдаа домоглол эхилбэбди.

I. Дүшөөд жэл соо

1924 оной зун манай Буряадай республикын тогтоһоор жэл болоһоной ехэ найр нютаг бүхэндэ үнгэрөө һэн. Хөөрхэ нютагайхид Хужарта нуурайнгаа эрьедэ найрлаа бэлэй. Би тиихэдэ һургуулида ороодүй, ном уншажа шадахагүй ябааб. Эдэбхитэнэй нэгэн гээшэ һэн ха. Дарнин Дэлгэр гэжэ үндэр бэетэй, һахалгүй, бага нюлсаран нюдэтэй хүн хүбхэгэр саарһа һугабшаланхай, хүхюун шарайтай ерэбэ. Энэ хүнэй суглаан дээрэ үгэ хэлэжэ байхыень шагнадаг, тогтоол шуршаганаса бэшэжэ байхыень харадаг ябааб.

Һугабшалһан саарһаяа гар дээрээ абажа, зоной дундуур хараашалаад:—

— Бэшэг мэдэхэ хэд эндэ байна гээшэб? Буряад хэлэн дээрэ мнай һонин бэшэг гарадаг болообшибы даа. Зондоо уншажа үгыт, — гээд нэгэ нэгээр хубаагаа һэн.

Улаан гаршагтай хүхэ бэхээр барлаһан һонин бэшэг намдашье хүртөө. Зон булта һонирхон, бүлэг бүлэгөөрөө сугларан, шангаар уншахыень шагнашабад.

Иигэжэ «Үнэн» газетэ эгээл түрүүшынхиеэ гартаа бараад, зурагуудыень хаража байхадаа: «Мүнөө намар һургуулида заатагүй ошохоб даа» — гэһэн һанални улам хурсадаа. 1928 ондо «Үнэн» газетэ 6 һараар захяад, тэрэ үеын заншалаар нам шэнгеэр захил хэхыень арбаад таниха хүнүүдтэе хандажа, «Минии уряа» гэһэн бэшэг хуушан монголоор бэшэжэ, тус газетэдэ гаргуулаа һэм. Энээнийе түрүүшын статья гэжэ тоолодогби.

Энэ сагһаа хойшо «Үнэнэй» хуудаһанда толилогдоһон уран зохёолдо хабаатай найруулгые үлөөнгүй уншадаг, «Алсагар Мархайн булан» хододоо һонирходог, хүндэ уншажа үгэдэг болооб. Тэрэ үеын байдал дээрэ зүжэг бэшэдэг, тэрэнээ нүхэдтэеэ табижа харуулдаг болообди.

1930 ондо Хоринн долоон жэлэй һургуули дүүргээд, Верхнеудинска бурпедтехникумдэ ороходоо, «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ бэшэдэг хүнүүдые нюур танихашьегүй һаа, нэрыень һайн мэдэхэ ябааб. Газетэдэ юу хээгээ гаргаһан, ехэ амжалтатай хүнби гээд һананаб. Юуб гэхэдэ, «Эрхэ эдлэбэ», «Боолтын ярилдаан» гэжэ зүжэгүүд «Эрдэм ба шажан» гэжэ журналда гараһан, «Сагаалган» гэжэ зүжэг ном боложо хэблэгдэһэн байгаа. Хото ерэмсээрээ «Үнэн» газетын редакци руу харгылдаг боложо, тэндэ хүдэлдэг Бавасан Абидуев, Жамьян Балданжабон болон бусадтай танилсажа, үелжэ захалааб. Энэл оной убэл нютагай Соведүүдэй һунгалта болохо байгаа. Ангиин шанга тэмсэлэй үе саг һэн. Энээндэ зорюулжа, «Баян анги бархирба, баруунай хэлбэрэлтэн хайрлаба» гэжэ хуушан монголоор бэшэһэн шүлэгыем газетэ гаргаа һэн. «Үнэн» газетэдэ гараһан түрүүшымни шүлэг гээшэ.

Газетын удха һайжаруулха тухай, «Алсагар Мархайн булан» һонирхолтой болгохо тухай, хэлэ бэшэгэй талаар яажа статья бэшэхэһээ эхилээд, элдэб һонин асуудалнуудаар зүблөөн, хөөрэлдөөн «Үнэн» газетын редакцида ходо боложол байха. Саашадаа редакци руу харгылхамнай улам түргэдэжэ, элдэб даабари дүүргэдэг, статья бэшэдэг болоһо захалаабди. Зун амаралтадаа бусахадам, ши, Хоринн аймагта манай тусхай бэшэгшэ болобо гээшэш гэжэ газетын редакциһаа аржагар тамгатай үнэмшэлгэ барюулаа һэн. Энэ найдабарида би ехэ омогорхоо һэм. Зундаа статья, шүлэг һайса бэшээ бэлэйб. Һүүлдэ «Булад моринной угтамжа» гэжэ очерк «Зурганай зам» колхоздо түрүүшын тракторай ерэһэн тухай бэшээб.

Иигээд лэ манай үндэһэн хэлэн дээрэ гарадаг газетэтэй минии холбоон таһараагүй. Хаанашье ябаа хадаа отол мэндэеэ хүргэжэ, нэгэн-хоёршье һаа, бадаг шүлэг гү, али миин лэ бэшэгээ эльгээжэ ябадаг болооб, мүнөөшье тиигэһээрби.

1934 ондо бурпедтехникум дүүргээд, үндэһэн Улаан тугта морин сэрэгтэ уялгата албаяа хэжэ байхадаа, түрүү морин сэрэгшэд, офицернүүд тухай саг үргэлжэ бэшээб. «Түүхэ соо эхин байлдаан» гэжэ КВЖД дээрэ болоһон тулалдаанда буркавдивизионой хабаадаһан тухайнь бэшээб.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда фронт дээрэ ябахадаа, фронтовигуудай баатаршалга тухай зураглал болон шүлэгүүдые бэшэжэ, түрэл газетэдээ забдатайдаал байд гээд лэ эльгээгшэ бэлэйб. Сталинградай дэргэдэ, хүндэ үедэ армиин штаб зүблөөндэ ерээд байхадам, комиссар Дементьев намай хараад:

— Танай газетэ бэлэг ерээд байна ха. Абал даа, буряад хүбүүдтэ дамжуулаарай,— гээд углууда хэбтэһэн хэдэн газетэ зааба. Ошожо абахадам. «Бурят-Монголой үнэн» газетэ байгаа бэлэй. Фронт ерэһэн манай республикын делегаци орхиһон байгаа. Ехэшье баярлажа, Буряад оронһоом ерэһэн бэшэг гээшэ гэжэ абааб. Буряад фронтовигуудта дамжуулаа һэм.

Мүнөө хүрэтэр «Үнэн» газетэтэй холбоотой ябагдадаг. Үдэр бүри хүлеэжэ һуудаг заншалтайб. Саг сагта ямар нэгэ һонин бэшэхэ хүсэлтэй ябагдаха. Энэ газетэдэ хододоо хурса үгэтэй, удхатай статья бэшэдэг бэшэгшэдээр урмашан, тэдэнэй бөшэһые һонирхон, хүлеэн байхаш.

Холын малшадай байраар ябахадаа, тэдэнэй стол дээрэ хэбтэһэн «Үнэн» газетэтэй ушархадаа баярлан абажа: «Буряад үнэн» захижа уншадаг ха юмта гэхэдэш:

— Тиигээ бэд даа. «Үнэн» газетэмнай хамаг гадаада, дотоодын бүхы һонин дуулгана гээшэл. Түрүүшүүлэй дүршэл дамжуулна. «Толи» уншажа эльгээ эгшэтэрээ энеэлдэхэшье ушар болодог. Еһоор газетэ даа. Жэнхэни буряад хэлээрнай хөөрэжэ үгэдэг гээшэ,— гээд магтаха юм. Зүб даа! Малшад ехэл һонирхсдог шуу.

II. Уран зохёолой үлгы

Мүнөөшье уран зохёол бэшэлгэдэ хабаяа туршажа, эхилэн шүлэг, рассказ, очерк бэшэгшэд нэн түрүүн «Буряад үнэн» газетэдэ хандана. Энэ харгыгаар дамжан, «Байгал» журнал хүрэгшэд, саашаашье алад зоригшод олон. Тон энэ харгыгаар түрүүшын зохёолшод ябаа. Ленинэй мэргэн һургаал Буряад орондо мандажа, бэшэмэл уран зохёолой эхилэн һалбарһан түрүүшын үлгы «Үнэн» газетэ мүн байгаа. Мүнөөшье заншалта уялгаяа дүүргэһээр. Гушаад ондо түрүүлэн бэшэгшэдэй туршалганууд «Үнэнэй» хуудаһан дээрэ хэблэгдэдэг һэн. Тэндэл зүбшэн хэлсэгдэдэг байгаа. Бүхы ахамад зохёолшод энэ газетэдэ хүдэлһэн, эндэ бэшэжэ хүгжэһэниинь мэдээжэ бшуу. «Үнэнэй» редакци шүлэг бэшэгшэдэйнгээ зохёолнуудай дээжыень халмэжа, 1932 ондо «Уран зохёолой дээжэ» гэжэ шүлэгэй суглуулбари гаргаа һэн. Энэ ном буряад шүлэгүүдэй түрүүшын суглуулбари болоно. Һүүлээрнь Б. Абидуевай, Д. Мадасоной суглуулбари гараа һэн.

Гушаад ондо уран зохёолшодой холбоон гэжэ тусхай зургаан байгаагүй. Бүхы бэшэхэ хүсэлтэн «Үнэндэ» суглардаг. КПСС-эй областной комитет соёл гэгээрэлтэй холбоотой асуудал хэлсэхэ зүблөөе редакцида үнгэргэдэг һэн. Бүхы эдэбхитэд ехэ шударгыгаар энэ газетын редакцида сугларааад, газетын удха улам һайжаруулха, хэлэ бэшэг, уран зохёол тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэл, хөөрэлдөөн боложол байгша һэн. Тэрэ үеынхидэй хубисхалша эрмэлзэл аргагүй ехэ байһан. Хурса удхатай зохёол бэшэхэ тухай хөөрэлдөөн болохо.

Нэгэтэ Х. Намсараев, Ц. Дон, Солбоной Туяа, А. Шадаев болон бусад ехэ хүхюун ерэбэ. Партиин областной комитет уран зохёолой журнал гаргаха зүбшөөл үгөө. М. Н. Ербанов энэ гэһээр бэлдэжэ гаргагты гэбэ гэжэ ехэ һонин асараа һэн. «Тэмсэлэй шэмэг» гэжэ журнал удангүй гараа бэлэй. Тэрэ үедэ бэшэгдэһэн зохёолнууд «Бурят-Монголой үнэн» газетын редакцида зүбшэгдэдэг, шүүмжэлэгдэдэг ба зариманиинь толилогдодог байгаа. Энэ шухала заншалаа «Үнэн» улам үргэдхэн, мүнөө болотор ерээ. Уран зохёолшодой съезд гү, али ямар нэгэ зохёолшодой зүблөөндэ дэлгэрэнгыгээр бэлдэдэг, уран зохёолой хуудаһа эмхидхэдэг байһаниинь элитэ.

Ч. Цыдендамбаевай «Банзарай лагбан», «Буряад басаган» гэжэ туужануудые, Ц. Галановай «Этигэл» туужа тус газетын хуудаһан дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэһэн ушар уран зохёолшодто, илангаяа залуушуулда ямар ехэ туһатай байгааб. Нютаг хэлэ шэнжэлжэ, литературна хэлэ бии болгохо, буряад хэлые шэнэ үедэ хүгжөөн дэлгэрүүлхэ, баяжуулха хэрэгтэ энэ газетэ ехэ үүргэ дүүргэһэниинь эли.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

ЛЕКТОРНҮҮДЭЙ БҮХЭСОЮЗНА СЕМИНАР БОЛОО

...эй ЦК-гай секретарь нү... И. В. Капитонов партиин ...ъездын шиидхэбэринүүдэй ... эмхидхэлэй-партийна хү... ябуулха зарим асуудал... Москвада боложо байгаа ... комитедүүдэй лектор... бүхэсоюзна семинар-зүблөөн дээрэ элидхэл хэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр Б. Н. Пономарев дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй шухала асуудалнуудта зорюулагдаһан элидхэл хээ.

Тэрэшэлэн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ нүхэр Н. К. Байбаков, СССР-эй Наукануудай академиин президент нүхэр М. В. Келдыш, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай директор, СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент нүхэр П. Н. Федосеев семинар-зүблөөндэ хабаадагшадай үмэнэ үгэнүүдые хэлэбэ.

Семинар-зүблөөн үргэлжэлһөөр.

...ЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

...ССР-эй ЦК-гай Генеральна ...тарь нүхэр Л. И. Брежне... Студентнэрэй бүхэсоюзна ... дээрэ хэлэһэн үгэһөө ...лан, дээдэ болон тусхай ... һургуулинуудай урда та... ...ан зорилгонууд союзна ...ликануудай дээдэ болон ... дунда (арадай) һурал... министрнүүдэй Москвада ...гдэһэн зүблөөн дээрэ ... хэлсэгдээ. СССР-эй ми... ... В. П. Елютинэй элидхэл ..., тэрэшэлэн зүблөөндэ ха...шадай хэлэһэн үгэнүүд соо студентнүүд болон һурагшадай һуралсал хүмүүжүүлгые һайжаруулха тодорхой замууд хараалагдаа. Тэрэшэлэн парти, правительствын абаһан тогтоолой ёһоор, студентнүүдэй, һурагшадай материальна, байра байдалай талые һайжаруулха хэмжээнүүд зүбшэгдөө.

Зүблөөндэ КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй аппарадай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа.

(ТАСС).

Совет-канадын холбоон

Архитектурада, барилгада, мүн барилгын материалнуудай промышленностьда совет-канадын харилсаа холбоон үргэдэнэ. Хойто зүгэй районуудые эзэмдэхэ талаар дүй дүршэлөө халалсан абалсаха тухай договорто октябриин 21-дэ Москва-хотодо гар табигдаа. Һуурин газарнуудые түсэблэхэ, бариха, тэрэшэлэн харгы, далайн болон гол мүрэнүүдэй портнуудые бариха, барилгын шэнэ материалнуудые үйлэдбэрилхэ, хэрэглэхэ асуудалнуудаар хамтадаа хэхэ хүдэлмэринүүдэй шэглэл тодорхойлогдоо.

Протоколдо СССР-эй Госстройн түрүүлэгшын орлогшо И. А. Ганичев ба Канадын ниитын хүдэлмэринүүдэй талаар министрэй орлогшо Джеральд Б. Уильямс гэгшэд гараа табяа. Гар табилгын үедэ СССР-тэ Канадын хэрэгүүдые эрхилхэ саг зуурын этигэмжэтэ П. Тротье байлсаа.

...лай дээрэ эндүүрэлтэ ушаралнуудые уридшалан ...сүүлха тушаа совет-американ хөөрэлдөөнүүд тухай

...лай дээрэ, агаарта хоёр ... корабль, онгосо, само... вертолёдуудай хоорондо ... болохо эндүүрэлтэ ...лнуудые уридшалан ...үлгын асуудалнуудаар ... оной октябриин 12 ... 21 хүрэтэр хөөрэлдөө... Москвада хэгдээ. Хөө...нүүдтэ хабаадаһан совет ...ие СССР-эй Далайн Сэрэгэй Флодой главнокомандующиин нэгэдэхи орлогшо, флодой адмирал В. А. Касатонов, США-гай делегацие — далайн сэрэгэй флодой министрэй орлогшо Дж. Уорнер толгойлоо.

Эдэ хөөрэлдөөнүүдые хоёр талада таарамжатай үе сагта үргэлжэлүүлбэл ашатай гэжэ һанамжалагдаа.

(ТАСС).

СОВЕТСКЭ СОЮЗ БА ФРАНЦИИН ТҮБ ...АСТЬНУУДАЙ ХАНИ БАРИСААН ТУХАЙ

...ско областиин ажалшадай депутадуудай Со...эдкомдо нэгэ дэбтэр хадагалаатай байдаг. ... нюур таладань совет ба француз гербнүүд ха...

..., Московско областиин ажалшадай депута... Соведэй, Сенэ департаментын генеральна Со...ын эрхэтэ түлөөлэгшэд, һайтар танилсаха ...радуудайнгаа гүнзэгы эрмэлзэл мэдэрэлтэй ...даан, Сенэ департамент Московско область ...оорондохи саг үргэлжын холбоое дэмжэхэ нан... ... даажа абапабди. Тэрэшэлэн хоёр областиин ... хүн зоной бүхы талын харилсаа холбоондо ..., үгээ ойлголсолгын үндэһөөр хани ёһоной ... хүгжөөхэ, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай хэ... ... аүрхэнһөө туһалхын тула манай хамтын ...эдхэха зорилго бэелүүлхые оролдохобди.

...ондо Парижда гар табигдаһан, анда хотонууд ...говор соохоо абтаһан мүрнүүд эндэ үгтэбэ

...теер СССР Франци хоёрой түб областьнуудай ... хани барисаан үшөө 1961 ондо эхи абаһан ... гэжэ Московско областной Соведэй гүйсэдко...үлэгшэ Н. Т. Козлов хөөрэнэ. — Мүнөө манай ...-холбооной ойн жэл болоно.

... жэлэй туршада үргэлжэлһэн холбоон хоёр ... үндэрөөр сэгнэгдэдэг хани барисаан боложо

...областьдо адли зүйлнүүд олон. Москва шадар... ...до таба хахад миллион зон, харин Сенэ де...нтда — дүрбэн миллион улүүтэй зон ажаһуу... ... шадар, мүн Москвагай оршондо городуудые ...үдал нилээд шухала болонхой. Ниислэл хо...он байдаг ушар тэндэхи городуудые түсэблэ..., соёлой ба худалдаа наймаанай түбүүдые ... эмхидхэхэ хэрэгтэ нүлөөлдэг. Ханинарай...түүд ямар бэ? Москва шадархи хото городууд ... Новые Мытищи, Химки, мүн Подольск, Оре..., Серпухово хотонуудай кварталнуудай ба...тай научно-техническэ мэдээнүүд Москваһаа ...лэгдээ.

... шадархи городууд ба тосхонуудтахи мүнөө ...лгэ» гэһэн нүүдэл выставкэ хани барисаата ...тын олохон городуудта эмхидхэгдээд, фран... дунда һонирхол ехээр үүсхээ.

...а холбоон хоёр талада аша туһатай, тэрэнэй ...эень олон янзын байдаг. Жэшээлхэдэ, фран...ртаментын түлөөлэгшэ Московско областной ...есиинүүдтэ хабаадалсадаг. Сенэ департамен...ральна Соведэй заседанинуудта Москвагай об... делегаци байлсаһан юм. Московско областиин ... Париж ошожо, харин Парижай районой ухи... ороной зунай ба үбэлэй лагерьнуудта амар... ... болоһоор үнинэй.

... шадархи Подольск хотын ажалшад «Сент-...рэн ханинараа амаршалнабди» гэһэн ло...сонуудаа жэл бүри гоёон шэмэглэдэг. Сент...ьск хоёр анда хотонууд юм. Эдэ хоёр горо...алда шухала удха шанартай үйлэ хэрэгүүд ...ын француз ханинарай хабаадалгатайгаар лэ ходо үнгэрдэг Подольск Улаан Тугай орденоор шагнагдаа, тиихэдэнь Сент-Уэнэй ажалшад иимэ телеграмма Москвада эльгээбэ: «Түрэл ахынгаа амжалтаар омогорхоһон мэтэ, шагналаартнай омогорхонобди!» Подольск хотынхид француз ханинартаа телеграмма эльгээһэн, городто орден барюулалгын баяр ёһололдо ерэхыень уриһан байна. Сент-Уэнэй бүлэг залуушуул Подольско район, «Миркопровод», Орджоникидзиин нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводуудые, «Заря коммунизма» гэжэ совхозые хараһанай удаа гэртээ бусаад, ханинартаа иигэжэ бэшээ: «Совет арадай туйлаһан гайхамшаг амжалтануудые Подольскын жэшээ дээрэһээ харабабди».

Москва шадархи Люберцы гэжэ хототой Париж шадархи Дранси анда хото болонхой.

«Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үеэр зэргэлэн ябаабди. Манай хани барисаан Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ горитой үүргэ үүргэнэ» — гэжэ Сенэ департаментын Генеральна Соведэй президент г-н Сюапукс хэлэһэн юм.

Сенэ департамент һаяхан бэеэ даанхай захиргаанай гурбан департамент болгогдожо хубаагдаа. Московско область ба Франциин шэнээр байгуулагдаһан гурбан департаментын хоорондохи хани холбоое улам хүгжөөхэ тухай хэлсээндэ 1971 ондо Москвадахи хани барисаанай байшан соо гар табилгын баяр ёһолол болоо һэн. Француз айлшад Москвагай областёор удаан айлшалаа. Подольск, Люберцы, Серпухов, Одинцово, Дубна, Загорск, Видное хотонуудые, тэрэшэлэн промышленна, хүдөө ажахын хэдэн арбаад предприяти, эрдэм наукын ба соёлой түбүүдые хараа. «Орожо хайрлыт» гэдэг ород арадай заншалта үгэнүүд хаа хаанагүй зэдэлжэ байба.

ТАСС-ай корреспондент Франциин департаментнуудай делегацинуудые толгойлогшонортой уулзажа, хани барисаагаа, холбоогоо хүгжөөхэ саашанхи хараа түсэбүүд тухайнь асуугаа.

Р. ПРЕВОКТ, От-Де-Сен департаментын генеральна соведэй департаментска комиссиин түрүүлэгшэ:

«Московско область үнгэрэгшэ дайнай үеэр танай ниислэл хотые хамгаалха үедөө гаргаһан баатаршалга болоод дүүрэнэ бэшэ. Московско область — мүнөө гайхамшаг хүнүүдтэй, эди шэдитэ ажалшадтай город юм. Мүнөө үеын, мүн саашадаа боложо үргэлжэлхэ уулзалганууд таниие улам һайнаар ойлгохо, харин танай ашаар ород арадые ойлгохо аргатай байһандаа зол жаргалтайбди».

Р. НЮНЖЕССЕР, Валь-де-мари департаментын генеральна соведэй түрүүлэгшэ:

«Француз, совет арадуудай хани барисаан — хамтын аша туһада харюусаха бодото гэршэ мүн.

Манай ороной хани, коммунист, Сена-Сен-Дени департаментын Генеральна соведэй түрүүлэгшэ Ж. Вальбон Ромен Ролланда бэшэһэн Л. Толстойн бэшэг соохи үгэнүүдээр харюусаба: «Хүн бүхэнэй шадаха, мүн мэдэхэ ёһотой эрдэмүүдэй нэгэниинь гэбэл, хүндэ шадаал һаа багаар хоро хүргэхэ, ехээр һайниие хүсэхэ эгээн шухала эрдэм болоно».

Вл. ИТКИН,
ТАСС-ай корр.

АБАСТУМАНИИН обсерваториин одод

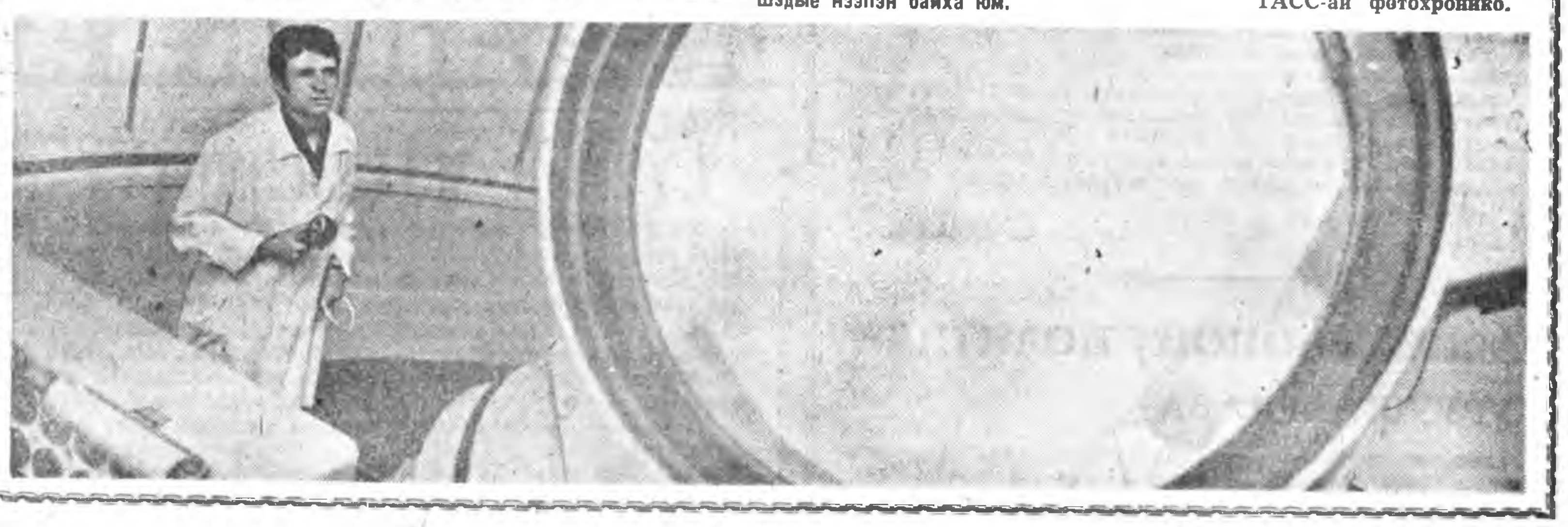
Абастуманиин үндэр хада ууладахи астрофизическэ обсерватори хадаа орон доторнай үнинэй обсерватори гэжэ тоологдодог юм. Тэрэ далайн нюруунһаа дээшэ 1700 метрэй үндэртэ оршодог. Табин жэлэй урда тээ байгуулагдаһан шэнжэлэлгын эмхи зургаан мүнөөнэй түхеэрэлгээр хангагданхай. Эндэ дүшэ гаран эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд одо мүшэдэй хойноһоо үдэр, һүни илгадгүй, таһалгаряагүй шэнжэлгэ хэнэ.

Грузиин астрономууд одо мүшэдэй элдэб бөөгнэрэлгэ элишэлхэһээ гадна, урдань мэдэгдээгүй байһан мүшэдые нээһэн байха юм.

Абастуманиин астрофизигүүд Советскэ Союзай болон хариин ороноудай 400 гаран астрономическэ эмхи зургаануудтай литературануудаа андалдан абалсана. Грузиин ССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан обсерваториин ажал хүдэлмэриин дүшэдэхи боти һая хэблэлһээ гараа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Абастуманиин астрофизическэ обсерваторидо эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд одо мүшэдые шэнжэлжэ байна; менискэтэ телескоп.

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮҮХЭТЭ ГАЗАРНУУДААР...

Ленинградта зон үдэр бүри ерэжэл байдаг. В. И. Ленинэй Октябрьска революцие бэлдэһэн, түүхэтэ үйлэ хэрэгүүдтэй холбоотой газарнууд тэдэниие ехэтэ һонирхуулна бшуу. Бидэшье 1917 ондо Ленинэй ябаһан газарнуудаар үнгэрөөд үзэел.

...Сердобольско үйлсын № 1/106 гэр. Гэрэй нюур таладахи саад соохи шулуун табсан дээрэ Ильичэй бюст табяатай. Нарин гэшхүүрээр гэрэй дүрбэдэхи дабхарта гаража ябахадаа гайхашабабди: 20-дохи байрын урдахи талмайхан, үүдэниинь «Ленин Октябрьда» гэһэн кинофильм соо хараһан кадрнуудта юундэ тон адли гээшэб? Зүгөөр ехээр гайхаһанайшье үлүүл: партиин үнинэй гэшүүн Маргарита Васильевна Феофановагай байрада ородог үүдэн тэрэ хэбээрээ буулгагдажа, фильм соо үгтэһэн байна бшуу. 1917 оной мартагдашагүй үдэрнүүдтэ Владимир Ильич Финляндиһаа нюусаар ерээд, эндэ байрлаһан юм. Тэрэ нюуса байрань хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг районддо, Ланская гэжэ түмэр харгын станциһаа холо бэшэ оршодог. Ушар тиимэһээ шухала хэрэгтэй болоо һаань, Петроградһаа гаража ошохододонь бэлэн байгаа.

Октябриин 7-до Петроград ерэһээр Ленин ажал хүдэлмэридөө «бухажа» ороо һэн. Үглөодэрынь «Хажуу тээһээ хэлэгдэһэн зүбшэл» гэжэ статья бэшэжэ, зэбсэгтэ буһалгаанай тодорхой түсэб дурадхаһан байна. Тиихэдэ үшөө «Нүхэдтөө бэшэһэн бэшэг», «Большевик партиин гэшүүдтэ бэшэг», «Питерскэ городской конференцидэ бэшэһэн бэшэг», «РСДРП-гэй Центральна Комитедтэ бэшэһэн бэшэг» гэһэн статьянууд дотороо буһалгаанда бэлэдхэлээ түргэдхэхэ шухала тухай дурадхал оруулжа, бүхы партиие энэ түүхэтэ даабаряа амжалтатайгаар дүүргэхые уряалһан байна.

Сердобольско үйлсэдэхи гэр Ленинэй нюуса байрануудай нэгэн байгаа. Эндэһээ Октябриин революциие өөрөө хүтэлбэрилхын тула октябриин 24-дэ (ноябриин 6-да) Смольный ошоо бэлэй. Мүнөө эндэ вождиин дурасхаалай гэр-музей байдаг.

...Карповка голой эрье шадархи 32-дохи гэр. Гэрэй нюур талада хи дурасхаалай самбар дээрэ иигэжэ бэшээтэй байдаг: «Владимир Ильич Ленинэй хүтэлбэри доро РСДРП-гэй Центральна Комитедэй түүхэтэ заседани 1917 оной октябриин 23-да энэ гэр соо болоо юм. Энэ заседани дээрэ зэбсэгтэ буһалгаанда бэлдэхэ шиидхэбэри абтаһан, буһалгаае политическэ талаарнь хүтэлбэрилхын тула Ленин түрүүтэй Центральна Комитедэй Политбюро эмхидхэн байгуулагдаһан юм».

РСДРП-гэй Центральна Комитет энэ гэртэ заседани үнгэргэхэ гэжэ зүбөөр шиидхэһэн байна. Юуб гэхэдэ, меньшевик Суханов эндэ ажаһуудаг һэн. Ушар тиимэһээ Саг зуурын правительство энэ гэртэ ехэ анхарал хандуулдаггүй байгаа. Сухановай һамган большевик партиин гэшүүн байһан, тиимэһээ үбгэнэйнгөө аяншалгада гарахада, гэртээ заседани үнгэргэхые зүбшөөгөө юм.

Заседани дээрэ Ленин элидхэл хэжэ, зэбсэгтэ буһалгаан тухай асуудал сэхэ табиһан байна.

Заседанида байһан хүнүүдэй олониинь энэ резолюци һайшаагаа, харин Зиновьев Каменев хоёр дэмжээгүй һэн. Тэдэнэр һүүлээрнь партиин шиидхэбэри тухай «Новая жизнь» гэжэ меньшевигүүдэй газетэдэ бэшэһэн байна.

Мантан ехэ байшан. Энэмнай октябриин үдэрнүүдтэ революциин штаб болоһон Смольный гээшэ. Владимир Ильич эндэһээ буһалгаае хүтэлбэрилөө. Петроградай бүхы захаһаа революционно отрядуудай командирнууд ерэжэ, дайшалхы даабари абаһанайнгаа удаа городой стратегическэ пунктнуудые абахаяа ошодог һэн.

Буржуазин түшэг тулгуури — Үбэлэй ордон эзэмдэн абтаба. Октябриин 25-най (ноябриин 7) үдэр Смольнын актова зал соо болоһон Петроградска Соведэй заседани дээрэ элидхэл хэхэдээ, Владимир Ильич социалис революциин илаһан тухай соносхоо: «Нүхэд! Большевигүүдэй ходо хэлэдэг, баадхадаг байһан хүдэлмэришэд ба таряашадай революци болобо...» — гэжэ тэрэ хэтэ мүнхэдэ мартагдахагүй үгэнүүдые хэлээ һэн.

Владимир Ильич хоёр суудхэ соо бишыхашье амарангүй, Смольный сооһоо революциие ударидаа. Октябриин 27-ной (ноябриин 9) һүни багахана амараа һэн. Ленин өөрын байрагүй бэлэй. Үнинэй нүхэр Бонч-Бруевичэй уряалаар тэдээндэ ошожо амараа.

Столовотой зэргэлээд байһан комнатодо Владимир Ильичтэ үгэбэ. Орой болоһон байгаашье һаань, «жамархаяа ярангүй, лагбангай таглаари абаад, ямаршьеб саарһануудые урдаа табяад, ажаллажа ороо һэн» гэжэ Бонч-Бруевич дурдалга соогоо һүүлдэнь бэшээ һэн. Тиигээд үүр сайхын урдахана Владимир Ильич дэнгээ унтараагаад, халта зали абаа һэн.

Харин үглөөгүүр Владимир Ильич ехэл хүхюутэй баяртай комнато сооһоо эршэтэйгээр гэшхэлэн гаража ерэхэдээ:

— Социалис революциин түрүүшын үдэрөөр!—гэжэ эндэ байһан зониие амаршалба. Сай уухаяа столово соо суглархадаа, Владимир Ильич хармаанһаа саарһа гаргажа, газар тухай Декрет уншажа үгэбэ. Вождь энээниие һүниндөө бэшэһэн байба. Бонч-Бруевичэй ажаһуудаг Херсонско үйлсын 5-дахи гэр мүн лэ дурасхаалай гэр-музей болгогдоо.

...Ленинградта мүнөө үбэлэй шэнжэ үзэгдэжэ, байгаали хүйтөөр амилна. Зүгөөр хүн зон революциин гуламта болоһон городто таһалгаряагүйгөөр ерэнэ.

А. АШМАРИН,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.

1921 «БУРЯАД ҮНЭН» ГАЗЕТЫН ТҮҮХЭhЭЭ 1971

ЕХЭ ҮҮРГЭ ДҮҮРГЭГШЭ

III. Соёл гэгээрэлэй хүбшэргэй*)

Бүри hаяхан Ульдэргын дунда hургуулиин hурагшадай хамтын байрада ороходом, үхибүүд өбооржо, «Буряад үнэн» газетэ дэлгээнхэй, зайн галай гэрэл соо «Хонхо» хуудаhа hонирхон уншажа байба. Энэ болбол намда олон ушар hануулба. Минии залууда, уран зохёолой номуудай үгы гү, али хомор байха үедэ иигэжэл энэ газетые саг үргэлжэ уншагша бэлэйбди. Гушаад оноор ехэ наhатаниие нэлэнхы дээрэнь үргэнөөр hургажа, соёлой хубисхалай түлэг бэелүүлэгдэжэ байхада, энэ газетэ ямар ехэ үүргэ дүүргээ гээшэб. Ехэ наhатан тон түргэн үзэгтэ ороод лэ, саашаа «Буряад-Монголой үнэн» газетэ гарhаа табингүй галай гэрэлдэ, тоhон дэнгэй туяада ажалайнгаа забhарта хододоол уншагшад hэн. Ехэ наhатанай багшанар энэ газетые уншаха номой орондо хэрэглэдэг hэн. «Алсагар Мархайн булан» хүнэй анхарал татадаг, уншалга эмхидхүүлдэг бэлэй.

Саашадаа латын алфавидта, удаань ород алфавидта орохо үедэ «Үнэн» тусхай hуралсалай булан бии болгожо. олониитые hургаха хэрэгтэ саглашагүй туhа хүргөө.

«Буряад-Монголой үнэн» саг соонь шухала асуудалнуудые оложо, гүнзэгыгөөр харуулдагынь тон hайшаалтай. Жэшээлхэдэ, зарим уран зохёол тухай, түрэ хурим болон хүүгэдые хүмүүжүүлхэ асуудалнуудаар олониитын хабаадалгатай ямар hонин зүбшэн хэлсэлгэ болоо гээшэб. Тус газетын хуудаhан дээрэ ямар нэгэ шухала асуудал али али талаhаань зүбшэн хэлсэhэнэй hүүлдэ тусхай хабаатай зургаануудай зүгhөө тобшолол гаргагдажа, ямар нэгэ таарамжатай hайшаал, зүбшэл хэгдэнгүй, юрын хооhон хөөрэлдөөн болоод үлэшэхэшье ушар байдаг даа. Түрэ тухай абажа үзэе. Хэды олон дахин бэшэгдээ, хэлсэгдээ гээшэб. Түрэ ямар байгаа hаа, таарамжатайб гэhэн hанамжануудые манай Буряадай филиалай эрдэмтэд бэшэхээ яанаб. Хэды болотор урдань яажа түрэ үнгэрэгшэ hэм гэжэ шэнжэлхэ юм. Ямар нэгэ зохисотой түрэ абаад жэшээ болгоон бэшээд, олоной үзэмжэдэ табихаяа яанаб. Тиигээ hаань, мүнөө үеын түрын гол түлэб шэнжэнүүд нэмэгдэhээр, нарижаhаар гуримшажа болохо бэшэ hэн гү?

Хүүгэдые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ тухай зүбшэлгэдэ түрэлхид, багшанар, эрдэмтэн, хүгшэн залуугүй олооро хабаадажа, нилээд олон анхармаар дурадхалнуудые оруулhан байгаа. Эдэниие гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, тобшолол гаргагдаhан юм гү? Гэгээрэлэй министерство, комсомолой обком энээгээр hонирхожо, ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг ёhотой. Эдэ булта манай гэгээрэл соёлдо хабаатай асуудалнууд мүн. «Үнэн» газетын хододоо hаналаа табидагынь тон hайшаалтай.

IV. Олоороо «Үнэнөө» уншая

Буряад хэлээ улам баяжуулан, зэбсэг хэжэ, арадайнгаа hайн hайхан хүмүүжүүлхы удхатай ёhо заншал хадагалан асарhан «Буряад үнэн» газетэ олон уншагшадтаа улам хүндэтэй болоно. Тиимэл дээрэhээ айл бүхэн захин уншана. «Үнэн» газетэ бултанаар хөөрэлдэхэ, бултанай hонирхохо нугархай олон аргатай. Хүүгэдээ мартадаггүй, багшанарта булан зорюулагдана, ойлгосотой түрэл хэлэн дээрээ гүрэн түрын шухала мэдээсэл, тогтоол зарлиг дамжуулжа олониие hонирхуулан, арадые хүмүүжүүлхэ ехэ үүргэ нангинаар дүүргэнэ. Арадай гүн дундаhаа олдоhон шэнэ аман зохёол хэблэжэ, алтан баялигаа арьбадхалсана. — Буряад бүлэ энэ газетэ захингүй байжа таарахагүй шэнги байна даа. Түрэл газетэмнай, буряад хүнэй омогорхол болоhон үдэр бүри хүлеэгдэдэг «Үнэн» газетэ буряад үрхэтэ айлан үнэтэ hүлдэ болонхой гээшэ. Сэбэр буряадаар үхибүүдэйнгээ уншажа hуухые шагнахада зохид агшал»,—гээд үндэр наhатай үбгэн Янжамын баабай дэмы хэлээгүй.

Ажал, амаралтадамнай ашаяа ходо хүргэгшэ, эрдэм соёлымнай бадараан түхээгшэ «Үнэн» газетээ олоороо захижа, уншая. 50 жел соо дүүргэhэн ехэ үүргыень сэгнэн үзэжэ, саашадаа улам хурса, hонин болохынь түлөө бултаараа дэмжэн оролдое.

Цокто НОМТОЕВ,
манай штатнабэшэ корреспондент.

Ульдэргэ нютаг.

*) Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта).

ЭЛҮҮР ЭНХЫН БУЛАН

АМАРАЛТА БОЛОНО ГҮ, АЛИ...

«Ниловэ пустынь» Буряад оронойнай эрхим hайн аршаантай курортнуудай нэгэн гэжэ суутай болоhоор үнинэй. Ганса Буряадаймнайшье бэшэ, мүн бусад область, хизаарнуудhаа хүнүүд ерэжэ амардаг, халуун аршаандань ородог байна. Элдэб олон үбшэндэ туhатай уhаниинь илангаяа hалхи, хүйтэ абаhанhаа эхилhэн үбшэндэ мэргэн юм. Эндэ үнинэй hуудаг нэгэ хүнтэй хөөрэлдэхэдэмнай, «Ниловэ пустыньда» амархаяа революциин урда тээшье холоhоо зон ерэдэг hэн гэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тус курорт дээрэ эрхим hайн гэрнүүд баригдаа, элүүржүүлгын булан, врачай таhаг, столово, библиотекэ гэхэ мэтэ бии, магазиншье хүдэлдэг.

Харин байгаалиинь hайханиие, агаарайнь сэбэрые ба хүнэй бэедэ туhатайе юунтэйшье жэшэхээр бэшэд даа.

Гэхэтэй хамта «Ниловэ пустынь» амархаяа ошоhон хүнүүд hөөргөө бусахадаа бэедээ туhа абаба гээшэ гүб, али үгы гү гэжэ хүсэд мэдэдэггүй шахуу байна. «Амаралта юм гү дээ, али эсэлгэ гү?», «Үгы, юрэдөө, би бүри эсэhэн шэнгильби», «Бэем ерэгшэhээ hуладаа», «Анханай бэлээр сухалдадаг аад, эндэ бүришье нервээ hалгаба хэбэртэйб», «Би турааб!». Иимэрхүү хөөрэлдөөнүүд гараха юм. Аршаанда амарhан хүн бүхэн тэндэ ошогшоhоо нэгэ бага ондоо болоод бусадаг ааб даа. Халуун аршаан бэеынь элдэб үбшэ хүдэлгэдэг, нүлөө үзүүлдэг. Теэд эдээнhээ боложо, дээрэ дурсагдагша хөөрэлдөөнэй гарадаг байхадань гайхаа hэмди. Харин өөhэдөө амархадаал тэдэниие бэе дээрээ үзэжэ, ойлгогдоо гээшэ.

Түбхын түрүүн «Ниловэ пустыньда» амарагшадай элүүр энхын, hуудал байдалай, амаралгын, эдеэ хоолой асуудалнуудта hанаагаа зободог, тэдэниие эмхидхэдэг харюусалгатай хүн гэжэ байдаггүй байгаал.

Тус курорт дээрэ Эрхүүгэй областиин, мүн манай Буряадай ниитын, профсоюзай эмхинүүдэй олон пансионадууд баригданхай. Тиигээд пансионат бүхэн өөрын гуримтай, тэдэ гуримуудынь амарагшадай тала хаража зохёогдоhон бэшэ, харин өөhэд өөhэдынгөө талые хараhан. Ямар нэгэ асуудалаар хандахадаш нэгэ пансионадайхиниинь нүгөөдэдөө эльгээнэ, тэрэнь гурбадахидаа... Иигээд лэ захадаа хүртэхэгүй юм. Юундэб гэхэдэ, курорт нэгэ ниитэ гуримтай болоогүй. Сэхынь хэлэхэдэ hайн, шэнэ барилгатай болоошье hаа «зэрлиг» зандаа, хүн бүхэн өөрынгөө дураар лэ «амарна».

Жэшээнь, ваннада ороходо уhанайнь халуун хүйтэн хүн бүхэндэ тусгаарлагданагүй, хэн хэды шэнээн уhан соо hууха гэhэн заабари үгы. Эдэ бүгэдые эмхидхэхэ врачнар даабаринуудтаа хайша хэрэгээр хандана. Үбдөөд ерэhэн хүндэ врач эмэй рецептэ бэшэжэ үгэдэг гээшэ ааб даа. Тэрээндэл адляар ваннада оролго заагдаха, зүб ороно гү, али үгы гү гэжэ шалгагдаха байгаа. Харахадашни хүнүүд дураараа ороод, халуун уhан соо [...] могүй hуужа бэеэ зад[...] ерэгшэдээ орходоо бүри [...] тоод ошохо юм.

Курорт ерээд, байра [...] найнгаа hүүлээр хоёр [...] хойно унтаритай болоо [...] Тэрэ унтаримнай хорёод [...] соо hэлгүүлэгдээгүй, ехэ [...] хай болошоо. Энээндэл [...] ариг сэбэрэй тала курорт[...] рэ оройдоо сахигданагүй. [...] дэнэй хараhаар байтарнай [...] ловын хүдэлмэрилэгшэд [...] хай амhартаяа хүйтэн уhан [...] худхаад шүлэ хэжэ үгөө [...] Тэрээнhээнь арсахадамнай [...] уугыт теэд» гэhэн бэеэрээ [...] гоотой шүлэ руугаа hэ[...] эюулжэрхёо бэлэй. Хү[...] хэршье жэрхээ hаа, ондо[...] гаар хооллохо бэшэ хада[...] рэниие эдихэл баатай б[...] юм.

«Ниловэ пустыньда» со[...] байшан бии. Эндэ нэгэ [...] юумэ хаража гайхагдаа [...] Тус байшангай кинота[...] юрын экрантай кино-зураг [...] руулхаар тодхогдоhон, [...] хэншьеб тэндэ үргэн экр[...] кино-зураг харуулха тух[...] гэ хэжэрхиhэн байна. [...] hэнhээнь кино хаража h[...] да кадрнуудай хахаш[...] лэ нюдэндэ тороно. Һони[...] но hаань, тэрэниие хара[...] ран хүрэхэ юм, теэд о[...] ядажа зобогдодог, не[...] хүдэлгэгдэдэг байгдаа. Х[...] эндэхи библиотекэ нээгдэ[...] нээгдэдэг, үгыдөө үгы. [...] газетэ, журналнуудые хар[...] гэжэ шортоо, тэдэ бай[...] Элдэб hонин лекци, [...] нарай зүбшэл, хө[...] дөөнүүд оройдоо эмхид[...] нэгүй. Иимэ дээрэhээ [...] лэ «соохор мори урилд[...] хаhаа», «доминоо сохихо» [...] «Элдэб радио шагнахаhаа» [...] доогоор сагаа үнгэргэхэ [...] гүй бологдохо юм.

Гадна түмэр замай Слю[...] ка станциhаа «Ниловэ пуст[...] ошодог автобусто билет ху[...] далга эмхидхэгдээгүй. Т[...] hээнь курортдо ошожо яба[...] зон автобусто hуужа я[...] зобоно, харин бусалганда[...] шаан дээрээ хэды хоно[...] юм.

Эдэ бүгэдэhөө боложо, [...] «амарhан», болиhоноо м[...] гүй» бусадаг байна.

«Ниловэ пустыньда» га[...] хан Эрхүүгэй областиин, [...] ряадай республикын хүн [...] амарна бэшэ, харин гүр[...] мнай холын хизаарнууд[...] амардаг байна. Тэдэнэй [...] бидэ эндэхи амарагшад [...] аягүйрхэдэг байгаабди даа.

Үнэн дээрээ хэнэй га[...] бидэ тиигэжэ улайха сайха[...] лоо. хүсэд hайнаар амарб[...] гээшэбибди гэжэ зон мэдэ[...] юм.

Нээрээшье «Ниловэ [...] тынь» хэзээ эзэтэй, өөрын [...] римтай болохо юм? Хэр[...] эзэтэй юм hаань, тэрэни[...] мэдээл, мүн тэндэхи [...] далнууд усадхагдажа «Ни[...] пустынь» үндэр нэрэдээ [...] лэ!

А. КАПУСТИН,
Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багш[...] нарай институдай багша.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ФРАНЦИ ОШОХЫН УРДА ТЭЭХЭНЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй октябриин 25-hаа Франци албанай хэрэгээр айлшалхаяа байhан ушар дэлхэйн олониитын онсо анхарал хандуулна. Энэ айлшалалга совет-француз харилсаа холбоондо нүлөөлхэhөө гадна, бүхы Европын хуби заяанда, эб найрамдалай хэрэгтэ ехэ удха шанартай байханьдамжаггүй.

Совет хүндэтэ айлшанаа халуунаар угтаха гэжэ эдэ үдэрнүүдтэ Франци бэлдэжэ байна. «Франци Советскэ Союз хоёрой ажалшадай хоорондохи халуун хани барисаанай элшые хаанашье ябахадаа Л. И. Брежнев мэдэрхэ», гээд этигэжэ байhанаа ороной эгээл томо профсоюзна нэгэдэл Франциин ажалай бүгэдэ ниитын конференци элирхэйлээ. Правительствын тала баридаг «Насьон» газетэ энэ айншалгын гүнзэгы удха шанартаие тэмдэглэхэ зуураа, иигэжэ бэшэнэ: «Парижда хэгдэхэ хэлсээнүүд франко-совет харилсаануудай үшөө нэгэ урагшатай алхам болохонь арсашагүй».

Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр аяншалгада дэлхэйн хэблэл сэгнэлтэ үгэхэдөө, Н. В. Подгорныи, А. Н. Косыгинай hүүлэй үедэ хариин хэдэн гүрэнүүд худар ошоhон тухай hануулна. Энэнь эб найрамдал бэхижүүлхэ, уласхоорондын харилсаа холбоо үргэдхэхын тула Советскэ Союзай хэжэ байгаа алхамуудай үргэлжэлэл мүн гэжэ тэмдэглэнэ. Советскэ Союзай эдэ алхамууд «КПСС-эй съезд дээрэ Брежневэй хэhэн элидхэл дотор тодорхойлогдогшо эб найрамдалай политикаhаа эхитэй» гэжэ Англиин «Гардиан» гэдэг буржуазна газетэ бэшэнэ.

Үнгэрhэн жэлэй октябрь hарада президент Помпидугай Москва айлшалhанпаа хойшонхи хугасаа соо экономикын, эрдэм наука, техникэ болон культурын талаар Франци СССР хоерой хоорондо тогтониhон аша туhатай харилсаанай дүнгүүдые Франциин хэблэл мүнөө гаргажа байна. Амжалтатайгаар хүгжэжэ байгаа харилсаа холбоон ерээдүйдэ үшөө үргэдхэ гээд найдажа байhанаа бүхы газетэнүүд элирхэйлнэ. Жэшээлхэдэ, хоёр талада аша туhатай совет-француз худалдаа наймаанай харилсаан саашадаа хүгжэхэ ехэ арга боломжотой гэжэ заагдана. Советскэ Союзай, Франциин хүтэлбэрилэгшэдэй улаан нюураараа уулзажа хэхэ хөөрэлдөөнүүд бүхэевропын харилсаа холбоо бэхижүүлгэдэ, тэрэшэлэн социалис оронуудай дурадхаhан уласхоорондын зүблөө зарлалгада ехэ удха шанартай байха гээд политическэ шэнжэлэгшэд онсолно. Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ «бүхы дэлхэйдэ хабаатай» асуудалнууд зүбшэгдэхэ гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, Парижай «Эко», гэжэ буржуазна газетэ: «Москва Париж хоёрой хоорондоо олохон асуудалаар нэгэ hаналтай байhые энэшье хэлсээнүүдэй баталханьлабтай» гэжэ тобшолно.

С. ИВАНОВ.

РАСИС ЁҺОНОЙ ПОЛИТИКА БУРУУШААГДАБА

Сомалиин ниислэл—Могадишо хотодо боложо үнгэрhэн, Зүүн ба Түбэй Африкын гүрэнүүдэй толгойлогшонорой ээлжээтэ зүблөөн үнгэрөөшэ долоон хоногой туршада Африкын олониитын гол анхарал татаа. Африкын урда хубидахи расис, колониальна засагаархидтай тэмсэлэй асуудалнууд зүблөөн дээрэ гол hуури эзэлбэ.

Энэ асуудал зүблөөндэ хабаадагшадай онсо анхарал хандуулhаниинь гайхалтай бэшэ. Юуб гэхэдэ, Африкын урда хубидахи, үндэhэ яhанай илгаа баримталдаг гүрэнүүд сүлөөтэ Африкада эсэргүү шэнэ добтолго hүүлэй үедэ хэжэ эхилээ бшуу. ЮАР, Урда Родези болон Португалиин колониальна засагаархид хамтаржа тиимэ добтолго хээ. Африка түбидэхи империализмын гол гуламтын — ЮАР-ай засагаархид тэдэнэйнгээ удамаршань болонхой. Буу зэбсэгээр занаха, эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые хэхэhээ гадна, ЮАР-ай засагаархид Африкын бэеэ даанхай гүрэнүүдтэй «үгээе ойлголсолгын» политика гэдэгые ябуулжа захалаа. Тэрэнэйнь гол удха юуб гэхэдэ, зарим гүрэнүүдтэ экономическа туhаламжа үзүүлхэбди гэжэ найдуулаад, Африкын гүрэнүүдэй нэгэдэлые буталха зорилготой юм.

Үндэhэ яhанай илгаа баримталдаг энэ гүрэнэй ЮАР-ай засагаархидай хии хооhон үгын «хахуулида» Малавиин, Берег Слоновой Костиин, Мадагаскарай хүтэлбэрилэгшэд ороо. Үнгэржэ ерэхэдээ, эдэ гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд манай жэшээе дагагты гэhэн уряатайгаар бусадта хандаа бшуу.

«Үгээе ойлголсолгын» политика ябуулхамнай гэжэ дэлхэйе дүүрэн хашхарhан ЮАР-ай засагаархид энэ үедэ Замбиин республикада эсэргүү сэрэгэй добтолго хээ. Энэ эзэрхэг түримхэй ябуулгыень усадхаха зорилготой хэмжээ ябуулганууд тухай асуудалые Зүүн, Түбэй Африкын оронуудай хүтэлбэрилэгшэд зүбшэлбэ. Тиин, Замбиин арадта үргэн хэмжээтэй туhаламжа үзүүлхэ тухай шиидхэбэри зүблөөндэ хабаадагшад абаhан байна.

Могадишадахи зүблөөндэ хабаадагшад апартеид баримталдаг засагаархидтай «үгээе ойлголсолгын» политика дэмжэгшэдые эрид шууд шүүмжэлhэн байна. «Дайсадтай холбоорилдохо гээд юрэ hанадагшье хүнүүд манай дунда байха ёhогүй»,—гэжэ Танзаниин президент Джулиус Ньерере мэдүүлээ.

Африкын бэеэ даанхай гүрэнүүд расизмда эсэргүү тэмсэлээ үргэлжэлүүлхээр эрид шиидэнги байна гэжэ Могадишада болоhон Африкын хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн дахяад харуулба. «Могадишско декларации» гэжэ нэрлэгдэhэн политическэ программа дотороо, мүн бусадшье документнүүд соогоо Африка түбиие расизмын, колониализмын үлэгдэлhөө эсэслэн сүлөөлхэ, африкан патриодуудай хэжэ байгаа зэбсэгтэ тэмсэлдэ али болохо туhаламжа үзүүлхэ гэhэн нэгэ hаналтай байhанаа зүблөөндэ хабаадагшад дахяад элирхэйлбэ.

Г. СКОБЕЛЕВ,
(ТАСС).

Яруунын аймагай hургуулинуудай hурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай заншалта слёт Гүндэ нютагта болобо. Слёдто сугларhан hурагшад зундаа хэhэн ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэhэн, рапорт үгэhэн байна.

Үйлэдбэриин бригадануудай ажалай дүн гаргахада, Ульдэргын дунда hургуулида бэлэг барюулагдаа. Хоёрдохи болон гурбадахи hууринуудта гараhан Мужыхын, Эгэтын адагай дунда hургуулиин hурагшад тус тустаа 400 болон 200 түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө. Мүнгэн шанда хүртэгшэд биологиин таhаг урлан шэмэглэхэ хүсэлтэй.

ЗАНШАЛТА СЛЁТ

Зунай амаралтын үедэ хүдөө ажахын үйлэдбэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан, мүн hургуулиингаа туршалгын участогуудта амжалта туйлаhан Гүндын, Нарhатын, Витимэй hургуулинуудта зуу-зуун түхэригэй шан үгтэhэн байна.

Заншалта слёдтоо сугларhан аймагайнгаа hурагшадые ВЛКСМ-эй Яруунын райкомой секретарь Андрей Будаев, арадай гэгээрэлэй таhагые даагша Ц-Д. Э. Шагдаров амаршалан, үнэтэ бэлэгүүдые барюулаа.

Д-Ж. ДОРЖИЕВ.

Нарhата.

КУВЕЙТ гэжэ гүрэнэй ниислэл хото Эль-Кувейдтэхи парламентын байшан. Энэ газар дай дынгаа хэмжээгээр (15,5 мянган дүрбэлжэн километр талмайтай), хүн зонойнгоо тоогоор (570 мянган улад зонтой) багахан гүрэн юм. Тэрэ Аравиин хахад аралай зүүн-хойто зүгтэ оршодог. Оронойхахад миллион улад зониинь Эль-Кувейт гэжэ ниислэл хотодо ажаhуудаг. Урдандаа шабараар баригдаhан урса гэрнүүдтэй байhан энэ хотодо hүүлэй жэлнүүдтэ олон дабхартай байшан гэрнүүд урган бодоо.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежневэй Франци албанай хэрэгээр айлшалхаяа байhан ушар хилын саанахи хэблэлэй онсо анхарал хандуулна. Энэ айлшалалга хоёр оронуудай хоорондохи хани ёhоной харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэhөө гадна, иимэ үндэр хэмжээндэ хэгдэхэ совет-француз хөөрэлдөөнүүд Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүйн хэрэгые бэхижүүлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлхэ бэзэ гэжэ найдажа байhанаа шэнжэлэгшэд бэшэнэ.

Энэ айлшалалга хоёр ороной харилсаа холбоондо шэнэ шата болохо гээд Варшавын «Трибуна люду» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ баталагдан абтаhан эб найрамдалай программые бэелүүлгын шухала алхам энэ мүн болоно гээд газетэ бэшэнэ. «Мүнөө үеын бүмбэрсэг дэлхэйн шухалын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгын түб Париж болохоёо байна» гээд Польшын «Глос працы» гэжэ нүгөө газетэ тэмдэглэнэ.

Л. И. Брежневые баяр ёhололой оршон байдалда угталгын бэлэдхэлэй ябажа байhан тухай Парижай «Юманите» «Фигаро» газетэнүүд мэдээсэнэ. Л. И. Брежневэй Франци айлшалан ерэхэеэ байhантайнь дашарамдуулан, «Юманите» газетэ элдэб материалнуудые толилно. Жэшээлхэдэ, Франциин Ажалай Бүгэдэ ниитын Конференциин генеральна секретарь Ж. Сеги гэгшэтэй хөөрэлдөөн, политическэ шэнжэлэгшэ, Москвада байдаг корреспондент П. Дюранай статья ниитэлэгдээ. Совет-француз политическэ харилсаа холбооной гүнзэгы удха шанартай байhан ушар энэ статья соо онсологдоно.

***

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай албанай хэрэгээр Канадада айлшалжа байhан тухай олон тоото мэдээсэлнүүдые хариин хэблэл толилно.

***

ООН-ой дэргэдэ байдаг совет түлөөлэлгэтэ эмхидэ эсэргүү хэгдэhэн харата аашые буруушааhан материалнуудые хариин хэблэл үргэнөөр толилно. Тиихэдэ энэ харата аашатай дашарамдуулан, совет правительствын эльгээhэн нотодо онсо анхарал хандуулагдана.

* * *

Чилиин республикые заналгынгаа, хашалгынгаа политикые Вашингтон үргэлжэлүүлhээр, энэ ороной дотоодын хэрэгүүдтэ хамаарха hэдэлгэнүүдээ дабтаhаар гэжэ американ хэблэлэй материалнууд гэршэлнэ. Чилиин гүрэнэй мэдэлдэ абтаhан Американ зэд малталгын компаниинуудай үнэ сэнгые США-гай эриhэн хэмжээн соо түлөөгүй hаань, Чилидэ эсэргүү экономическа ябуулгануудые США-гай правительство абаха байна гээд гүрэнэй секретарь Роджерсын мэдүүлhэн тухай «Нью-Йорк Таймс» газетэ бэшэнэ.

(ТАСС).

Анджела Дэвис шагнагдаба

БЕРЛИН. (ТАСС). Американ хүн зоной граждан эрхын түлөө тэмсэлшэ Анджела Дэвис Немец Сүлөөтэ Залуушуулай Союзай эгээн дээдын хайра—Артур Беккерэй алтан медаляар шагнагдаба. Эрэлхэг патриоткын дүү болохо Ф. Джордан-Дэвис гэгшэдэ энэ шагналынь октябриин 23-да Берлиндэ болоhон митинг дээрэ барюулагдаа. Шагнал барюулалгын үедэ СНМ-эй Союзай гэшүүд, Берлинэй предприятинуудай ажалшад байгаа.

А. Дэвисые хуули бусаар түрмэдэ хааhыень эрид буруушаажа байhанаа митингдэ хабаадагшад мэдүүлхэhээ гадна, тэрэниие сүлөөлхын эрилтэ табяа. А. Дэвисые сүлөөлхын түлөө үргэдэжэ байгаа хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаададагынь түлөө ГДР-эй ажалшадта Ф. Джордан-Дэвис гүнзэгы баясхалан хүргөө.

ПАТРИОДУУДАЙ АМЖАЛТАНУУД

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Чунгбо шадарай райондо дайшалхы ябуулгануудые хэжэ байгаа Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын армиин зэбсэгтэ хүсэнүүд байгша оной сентябрь hарада 840 американ-сайгон солдадые хүлhөөнь буулгаа, 18 сэрэгэй машина үгы хээ, нилээд ехэ буу зэбсэг буляан абаа. Энээн тухай Сүлөөрэлгын хэблэлэй агентство мэдээсэнэ.

Бьенхоа ба Тхузаумот провинцинуудта патриодууд октябриин 13-най үдэр 10 дайшалхы пост, аэродромдо добтолго хээ. Чавинь провинциин Кауке район шадар партизанууд дайсадай 16 солдадые хүлhөөнь буулгаа, нэгэ вертолет буудажа унагаагаа.

Каосан Патет Лао агентствын дамжуулhанай ёhоор, Лаосой Арадай-сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд hүүлэй дүрбэ hарын туршада дайсадай 6900 солдат, офицернүүдые хюдаа, шархатуулаа, плендэ абаа. Энэ хугасаа соо Лаосой патриодууд 35 американ самолёдые буудажа унагаагаа, 24 сэрэгэй машина үгы хээ.

ДАЙНДА ЭСЭРГҮҮ ТЭМСЭЛЭЙ ДОЛООН ХОНОГ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). «Үнэн зүб хэрэгые, эб найрамдалые хамгаалха арадай коалициин» үүсхэлээр эмхидхэгдэhэн дайнда эсэргүү тэмсэлэй долоон хоног эндэ эхилбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ «Ехэ жюри» гэжэ нэрэтэй ниитын hаналаа андалдаан болохо байна. Тэрээн дээрэ США-гай гадаадын эзэрхэг түримхэй политика, дайнда эсэргүү тэмсэлшэдые мүрдэлгэ, үндэhэ яhанай илгаа гаргалга болон американ обществын бусад «үбшэнүүд» шүүмжэлэгдэхэ юм. Холбоото Штадуудай Вьетнамда ябуулжа байгаа эзэрхэг түримхэй политика «Ехэ жюрин» гол анхарал хандуулха байна гэжэ энэ долоон хоногые эмхидхэгшэдэй нэгэн Пол-Мейер гэгшэ ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлээ. «Ехэ жюрин» заседани дээрэ дайнда эсэргүү тэмсэлдэ эдэбхитэй хабаадагшад, негрнүүдэй эрхын түлөө тэмсэлшэд, юристнууд үгэ хэлэхэ юм.

Дайнда эсэргүү бүхы хүсэнүүдые элсүүлхын, дайнда эсэргүү тэмсэлэй шэнэ онол аргануудые тодорхойлхо зорилготой жэлэй туршада үнгэргэгдэхэ үргэн кампаниин эхилhэн тухай дохёо болоhон энэ долоон хоногто эдэбхитэйгээр хабаадахые уряалhан мэдүүлгэ «үнэн зүб хэрэгые, эб найрамдалые хамгаалха арадай коалици» гаргаа.

Дайнда эсэргүү хүдэлөөн үргэдэнэ

ТОКИО. (ТАСС). Октябриин 21-дэ заншалта болоhон дайнда эсэргүү үдэр бүхы Японда үнгэргэгдэбэ. «США-гай Индохитадта хэжэ байгаа эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые болюулха!», «Окинава аралые бүү зэбсэг, [illegible] базагүйгөөр бусааха!», «Аюулгүй байдал тушаа япон-американ договорые хүсэеэ гээhэндэ тоолохо!»—гэhэн уряа лозунгнуудтай хүн зон ороной хото, хүдөө нютагуудай үйлсэнүүдтэ гараа. Олониитын хабаадалгатай эдэ жагсаалнууд дайнда эсэргүү хүдэлөөнэй [illegible] Японой [illegible] харуулба.

Тусхай бэлэдхэл хэhэн 57 мянган полициинхидые элсүүлжэ, [illegible] засагаархид абаhан байна.

Цейлоной буруушаалга

КОЛОМБО. (ТАСС). Цейлоной профсоюзна, соёлой ба залуушуулай эмхинүүд hүүлэй үедэ хэдэ хэдэн шиидхэбэринүүдые гаргаа. Исламабадай засагаархидай зүгhөө Зүүн Пакистанай хүн зондо эсэргүүгээр хэгдэжэ байгаа [illegible] түримхэй [illegible] шууд буруушааба. «Цейлон дейли миррор» газетын мэдээсэнэй ёhоор, Цейлоной парламентын 66 депутат Арадай лигын ударидагша Муджибур Рахманиие сүлөөлхэеэ болиhыень уряалhан [illegible] Пакистанай президент Яхья Ханда эльгээгээ.

Миллион шахуу зон ажалгүй байhаар

ЛОНДОН. (ТАСС). Великобританиин ажалгүйшүүлэй тоо октябрь hара соо 929687 хүрөө гэжэ ажалай министерство мэдээсэбэ. Энэнь орон дотороо ажалай хүсэ абаха бүхы зоной 3,9 процент болоно. Хойто Ирландиин ажалгүйшүүлэй тоо Великобританиин дундуур хэмжээнhээ хоёр дахин олон байна.

ПРАВДА·БУРЯТИ[И]

Нэгэдэхи хуудаhанда. [...]

Хоёрдохи хуудаhанда. [...]

Гурбадахи хуудаhанда. [...]

Дүрбэдэхи хуудаhанда. [...]

СЭНХИР ЭКРАН

УЛААН-УДЭ ХАРУУ[...]

18.00—хүүгэдтэ [...] 19.35 — «Водоворот» [...] 20.00—«В. И. Л[...] 20.30—[...] 20.50 — [...] 21.00—концерт. 21.[...] «1918 он» гэhэн [...] ханай фильм.

Редакторай [...] С. С. ЦЫРЕНДОРЖ[...]

Н-01587. Заказ № [...]